

Хрыстос, уваскрэслы ў Гародні

У гэтыя дні каталікі ўжо вітаюць адзін аднаго воклічам “Хрыстос уваскрос!”, а праваслаўныя яшчэ рыхтуюцца яго пачуць. І менавіта ў велікодны час на ўскаіне Гродна амаль незаўважна для арт-супольнасці прайшоў папраўдзе ўнікальны для Беларусі праект на памежжы рэлігіі і contemporary art. Мала таго, што ў храме былі выстаўленыя творы сучаснага жывапісу — яны яшчэ і выкарыстоўваліся ў якасці абразоў! Прычым у самы драматычны перыяд літургічнага года — у Вялікі чацвер і Вялікую пятніцу, дні Тайнай вячэры і Пакутаў Гасподніх.

Ілья СВИРЫН /
 Фота Сяргея ГРЫНЕВІЧА

Вядомы гродзенскі мастак Сяргей Грыневіч пісаў гэтыя карціны “для сябе”, ні пра якія культывавы мэты не задумваўся. Але святары парафіі Найсвяцейшага Адкупіцеля пранавалі размясціць іх у сваім касцёле сучаснай архітэктуры.

— Мне паведамілі, што за велікодны перыяд храм наведала каля пяці тысяч чалавек, — распавёў мастак. — Як вы самі разумееце, гэта значна больш, чым колькасць глядачоў звычайнай выставы.

Самае цікавае, што прыгожая ініцыятыва займела прыгожы працяг. Павіншаваць са святам сваіх братоў у Хрысце ў касцёл прыйшлі праваслаўныя святары. Убачыўшы карціны, яны тут жа пранавалі выставіць іх у маі ў душпастырскім цэнтры пры Свята-Пароўскім кафедральным саборы.

А ўжо ў Вялікі чацвер адзін з твораў “браў уздел” у набажэнстве ў размешчаным на тэрыторыі абласной балніцы храме свяціцеля Лукі, архіепіскапа Сімферопальскага і Крымскага, якое праводзіў протаіерэй Аляксандр Хомбак.

— Вядома ж, мяне гэта ўзрадавала. Цудоўна, што маё мастацтва спрыяе экуменічнаму дыялогу, — адзначыў Сяргей Грыневіч.

Заканчэнне — на старонцы 7.

Соцыум

РАТАВАННЕ БЕЛАРУСКАЙ ПЕРЛІНЫ

У ноч на 16 красавіка ці не ўвесь свет са слязімі на вачах назіраў за тым, як нацыянальны здабытак Францыі — сабор Нотр-Дам-дэ-Пары — паступова паглынае агонь. “К” згадвае падобныя драматычныя падзеі ў Беларусі. ст. 5

а “К”но ў свет

ЦІ НЕ САПСУЁМ МЫ ГРЫБ ДАСТАЕЎСКІ?

Летась расійскі мастак Сяргей Катран прывёз у Мінск бадай самую нечаканую выставу года “Сакрэтная зона”, сёлета рызыкне ўзняць новую планку — самага экстравагантнага арт-праекта. “К” сустрэлася з аўтарам. ст. 12

Традыцыі

ПАДЧАС ВЕЛІКОДНЫХ СВЯТАЎ

Многія звычаі не толькі дасюль бытуюць у вёсках і мястэчках Беларусі, але і творча пераасэнсоўваюцца ды пераствараюцца работнікамі сферы культуры. Пра некаторыя з іх піша “К”. ст. 14 — 15

Сталічны статус Ліды

На пасяджэнні калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь 25 красавіка прынятае рашэнне аб наданні статусу “Культурная сталіца года” ў 2020 годзе гораду Ліда.

Цягам года ў рамках рэспубліканскай акцыі ў Лідзе будуць рэалізаваны шматлікія ініцыятывы, сярэд якіх музейна-асветніцкі праект “Замак Гедыміна — сведка мінуўшчыны”, маладзёжны фестываль андэрграўндага мастацтва “Нетыповы PARADIS”, абласны фестываль маладзёжных субкультур “Моладзевая хваля”, адкрыты фестываль-конкурс мастацкай творчасці “Арт-тэрыторыя” і іншыя значныя культурныя мерапрыемствы.

На званне культурнай сталіцы краіны, акрамя Ліды, прэтэндавалі таксама гарады Глыбокае, Горкі і Барысаў. Нагадаем, што сёлетняй культурнай сталіцай Беларусі з’яўляецца горад Пінск.

Форум дырэктараў як каталізатар супрацоўніцтва

У красавіку на базе Нацыянальнага музея Кітая ў Пекіне ўпершыню адбыўся Глобальны форум дырэктараў музеяў у рамках ініцыятывы “Адзін пояс — адзін шлях”, у якім прынялі ўдзел дырэктары вядучых музеяў многіх краін свету. Беларусь на прэстыжным форуме прадставіў аўтар дадзенага артыкулу — дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь.

На сесіях форуму былі разгледжаны такія актуальныя пытанні, як актывізацыя міжнароднага супрацоўніцтва праз рэалізацыю сумесных выставачных і выдавецкіх праектаў, асабліва стварэння і функцыянавання “разумных музеяў” і ўкаранення інтэрактыўных тэхналогій, вопыт ажыццяўлення інклюзійных праграм, інавацыйныя формы работы з музейнай аўдыторыяй, супрацоўніцтва з установамі адукацыі і навуковымі інстытутамі ў рамках кластарных ініцыятыў.

Беларускі прадстаўнік у сваім дакладзе распавёў пра досвед арганізацыі міжнародных праектаў Нацыянальнага гістарычнага музея ў Амане, Францыі, Літве, Славакіі і іншых краінах, пра выставы, рэалізаваныя ў 2018 годзе сумесна з В’етнамам, Татарстанам, Эстоніяй, Эквадора, Польшчай, пра папулярныя імяныя выбітных дзеячаў беларускай гісторыі і культуры ў нашай краіне і за мяжой праз выстававанне і іншую культурна-асветніцкую дзейнасць, пра асабліва і формы вывучэння і папулярнага гісторыка-культурных каштоўнасцяў, навуковую, метадычную і выдавецкую працу музея, а таксама падрыхтоўку да будаўніцтва новага будынка ўстановы.

Адзначым, што ў 2018 годзе Нацыянальны гістарычны заключыў мемарандум аб супрацоўніцтве з Шанхайскім гістарычным музеем і Фінансавым музеем Шэньчжэна. Апошні ў жніўні 2019 года прывязе ў Мінск сваю выставу. Абмяркоўваецца магчымасць арганізацыі выставы са збору Асацыяцыі па культурным супрацоўніцтве з замежнымі краінамі Шанхая.

У леташнім лістападзе Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь падпісаў Статут Міжнароднага саюза музеяў краін Шайковага шляху. А на пачатку года ў музеі адкрылася выстава фатаграфіі прафесара Армена Сардарова “Кітай учора і сёння”, прысвечаная традыцыйнай і сучаснай архітэктуры Паднябеснай. Мерапрыемства было прымеркавана да 70-годдзя заснавання КНР і прайшло пры падтрымцы Пасольства Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь.

Павел САПОЦЬКА,
дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

3 18 па 21 красавіка ў Беларусі прайшоў адзін з этапаў аўтаэкспедыцыі “Імя воіна”, удзельнікі якой шукаюць імяні салдат, што загінулі падчас вайны. Акцыя прымеркавана да 75-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне.

Юрыі ЧАРНЯКЕВІЧ

Як распавяла “К” адзін з арганізатараў аўтапрабегу і дырэктар дабрачыннага фонду “Як будзеца манастыр” Галіна Храмцова, галоўная мэта экспедыцыі — зразумець гісторыю не як нешта далёкае, а як блізкае, вядомае, значнае для сучаснікаў.

— Напрыклад, мне хочацца знайсці фатаграфію свайго дзеда, прачытаць яго ліст, напоўнены любоўю і клопатам пра дзяцей, даведацца пра баявы шлях таго атрада, дзе ён служыў, пабываць на месцы яго гібель, — кажа Галіна Храмцова. — І тады гісторыя тых далёкіх ваенных ліхалеццяў для мяне будзе выглядаць не глянцавай, карціннай, а

Жывая гісторыя Перамогі

жывой, сапраўднай і рэальнай.

Пачалася экспедыцыя “Імя воіна” ў Спаса-Багародзіцкім Адзігтрыеўскім жаночым манастыры пад Вязьмай, які будзеца на месцы баёў 1941 года. Там, у “Вяземскім катле”, узніклым у кастрычніку 1941 года падчас нямецкай аперацыі “Тайфун”, загінулі і былі ўзятыя ў палон каля мільёна чалавек.

Да слова, адна з галоўных задач сясцёр манастыра — вядзенне сінодзіку (гэта значыць, спіса памерлых) воінаў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, іх штодзённае памінанне ў

малітвах да Бога. На сёння там ужо больш за 18 тысяч імянаў. Пшук новых працягваецца, у тым ліку і на тэрыторыі Беларусі.

Наша краіна сустрэла падарожнікаў сонечным надвор’ем. Раніцай 19 красавіка гошці ўсклалі кветкі да мемарыяла “Курган Славы”, насыпанга ў паміцц аб завяршэнні аперацыі “Баграціён” і вызваленні Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. А потым доўга слухалі званы Хатыні, якія нагадалі пра жалівыя дні вайны.

У Мінску расіяне наведлі Храм-помнік у гонар

Усіх святых і ў паміцц аб ахвярах, якія паслужылі выратаванню Айчыны. У гэтым храме, як вядома, пахаваныя тры невядомыя воіны. Адзін з іх загінуў падчас ваенных дзеянняў 1812 года, другі — падчас Першай сусветнай вайны, трэці — у гады Вялікай Айчыннай.

А завяршыўся гэты насьняны падзеямі дзень у Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Па словах Галіны Хармавай, экспазіцыя музея ўразіла багаццем экспанатаў. Асабліва цікавае ўражанне наведвальнікі з Расіі выклікала тая зала, дзе расказваецца аб лагерах Шталаг-352, праз які калісыці пераганяліся ў Польшчу і Германію ваеннапалонныя, захопленыя пад Вязьмай.

На наступны дзень гошці наведлі Брэсцкую крэпасць-герой, а таксама пабывалі ў Свята-Мікалаеўскім храме, размешчаным на тэрыторыі мемарыяла.

K

Паломніцтва да юбілею

Свята працы для Наталлі Гайды — яшчэ і дзень нараджэння. А часам, як сёлета, юбілей. Таму да 1 мая ў Беларускім дзяржаўным акадэмічным музычным тэатры ладзіцца сапраўдны тэатральны “салют” з некалькіх значных для салісты спектакляў і неверагодная канцэртная праграма, поўная сюрпрызаў.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Наталля Гайда даўно ўжо стала жывым сімвалам нашай аперы. І беларускага мюзікла таксама! Народную артысты краіны добра ведаюць далёка за межамі Беларусі, якая стала для спявачкі другой радзімай. Невыпадкова ў гонар слаўтай салісты ладзіўся цэлы фестываль яе імя, на які з’язджаліся прадстаўнікі музычных

тэатраў з усёй постсаветскай прасторы. Апошні такі форум прайшоў пяць гадоў таму. І цяперашнія святкаванні — шмат у чым працяг тых традыцый: тры спектаклі з удзелам Наталлі Віктараўны (“Бурацкая”, “Соф’я Гальшанская”, “Сільва”) і галаканцэрт, што складаецца амаль з паўсотні нумароў.

І колькасны спектакляў (усяго ў рэпертуары Гайды больш за 40 цэнтральных партый, не гаворачы пра іншыя, што праз яе ўдзел становяцца ва ўсіх

сэнсах вядучымі), і працягласць юбілейнай вечарыны маглі б быць куды большымі: адных толькі замежных салістаў, якія вывіль жадане ўдзельнічаць у святкаванні, хапіла б на некалькі вечароў. Таму, як заўважыла на прэсканферэнцы рэжысёр Сулана Цырук, давялося ўводзіць жорсткія абмежаванні па часе.

Геаграфія гасцей веліма шырокая: Масква, Санкт-Пецярбург, Баку, Караганда, Харкаў, Барнаул, Арэнбург, Іркуцк,

Іванава, Екацерынбург. Некаторыя салісты, улічваючы сіцільныя фінансавыя магчымасці тэатраў, прыедуць за свой кошт. Паломніцтва, дый толькі! І кожны рытуе штосці адметнае.

Другое аддзяленне вечарыны будзе складацца з невядомых у нас фрагментаў замежных мюзіклаў. Эксперыментамі ды неспадзяванкамі праясціць і першае, прысвечанае ўласна аперэце. Свята з’яднала нават незнаёмыя, раней салісты, якія склалі праз сацсеткі “дуэт па пераліцы”. Так-так, дамовіліся, што нейкі нумар праспяваюць разам, упершыню сустрэўшыся на рэпетыцыі гала-канцэрта.

Паспявайцеся! Першы спектакль “да юбілею” акурат заўтра. Дарэчы, гэты будзе апошні паказ “Бурацкіна”: дзіцячы мюзікл, які радаваў юных глядачоў і іх бацькоў з 2003 года, здымецца з афішы.

K

Усе “маскі” да нас

Цэнтр візуальных і выканальніцкіх мастацтваў “Арт Карпарэйшн” працягвае шыкоўны праект відэатрансляцыі лепшых спектакляў з усяго свету. На чарзе — лаўрэаты і намінацыі найпрэстыжнай расійскай прэміі “Залатая маска”, вынікі якой за мінулы год былі падведзены літаральна дзямі.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Вас чакае тры адметныя вечары. Заўтра, 28 красавіка, у сталічным кінатэатры “Цэнтральны”

можна паглядзець адразу тры аднаактовыя балеты Маскоўскага акадэмічнага музычнага тэатра імя Станіславаўскага і Нёміровіча-Данчанкі: “Цюль” Аляксандра Экмана (Швецыя), “Адзінокі Джордж” Марка Гэке (Германія) і “Мінус 16” Ахада Нахара (Ізраіль). Менавіта апошні, дарэчы, перамог як найлепшы ў катэгорыі сучаснага танца. Але ўсе тры харэаграфы — значныя імяны ў сучасным мастацтве, кожны знай-

шоў свой адметны стыль, у тым ліку на мяжы з іншымі відамі мастацтваў, як гэта ўласціва таму ж Экману.

21 мая ў тым жа кінатэатры, а праз некалькі дзён і ў двух іншых, уключаючы “Радзімы” ў Гарыдуку, пакажуць “Вішнёвы сад” Тэатра Еўропы з Санкт-Пецярбургу, пастаўлены слаўным Львом Додзіным на такіх артыстаў, як Лізавета Баярская, Ксенія Рапапорт, Даніла Казлоўскі. Спектакль па праве

можа лічыцца класікай “Залатой маскі”, бо атрымаў яе ў намінацыі “Драма (вялікая форма)” яшчэ ў 2015 годзе і за гэты час ніколі не страціў сваёй прыцягальнасці.

Нарэшце, у чэрвені адразу ў двух сталічных кінатэатрах пройдзе “Гамлет і Калаж”, пастаўлены ў Тэатры нацыянальным тым Рабэрам Лепажам, творчасць якога мы пакуль лепей ведаем па яго кінастужках.

K

Газета КУЛЬТУРА ШТОТДЫНІВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСГУ КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Ілья Васільевіч СВІРЦІН; **намеснік галоўнага рэдактара** — Вераніка МОЛАКАВА; **адказны скартатар** — Юрыі КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў**: Надзея БУНЦЭВІЧ, Алег РАПІН; **аглядальнікі рэдакцыі**: Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Надзея КУДРІЯКА, Настася ПАНКРАТАВА, Антон РУДАК, Юрыі ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльны карэспандэнты**: Пётр ВАСІЛЬЦУК, Алег КЛІМАЎ; **фотакарэспандэнты** — Святлана КУДРІЯКА, **мастацкі рэдактар** — Наталля ОБАД; **карэктар** — Таццяна ПАШЧЫНКА.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэдакцыйны адрас: Аўтарскі адрас. Аўтарскі адрас: Выдавец — Рэдакцыя-выдавецкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”. Дырэктар — СЛАБОДЗІЧ Ірына Аляксееўна; **першы намеснік дырэктара** — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. Прыёмная: (017) 334 57 41. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. **Аўтары допісаў паважліва прашуюць, поўнаю імя і імя па бацьку, паштарныя звесткі (імянар паштарт, дату выдання, кім і калі выдадзены паштарт, асабісты нумар), асноўны адрас і тэлефонны адрас.** Аўтарскі адрас: Рукпісы і звесткі і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

© “Культура”, 2019. Наклад — 664. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамольнасці. Падпісанні ў друк 26.04.2019 ў 19.00. Завоўва 1323. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларусь Дом друку”. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Водблескі “Паўночнага ззяння”

Амбітны праект Волгі Чайкоўскай, якая абрала сваёй місіяй знаёмства беларусаў з кіно скандынаўскіх і балтыйскіх краін, у пяты — юбілейны — год існавання, пацярджала: “Усё магчыма!” Такі лозунг мае сёлетні фестываль, які пройдзе ў Мінску з 10 па 17 мая.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Сёлета праграма “Ззяння” пабагацела на анімацыю. Кадр з фільма Эдмундса Янсанса “Якаб, Мімі, і сабакі, якія размаўляюць”.

18 ігравых і дакументальных стужак, дзіцячы майстар-класы, сустрэчы індустрыяльнай платформы, рэтраспектыва Лайлы Пакальніна, анімацыйны блок, дыскусіі, канцэрты... Праграма “Паўночнага ззяння” прапаноўвае цэлы спектр мерапрыемстваў, разлічаных на самую розную аўдыторыю.

ІГРОВОЕ І ДОКУМЕНТАЛЬНАЕ

Распачнецца фестывальны тыдзень з прэм’еры ў Беларусі фільма “Аноры” — кіно з самой Грэнландыі. Прадставіць карціну ў Мінску актрыса стужкі, кампазітарка і спявачка Нукака Костар-Вальдаў — жонка акцёра Нікалая Костара-Вальдаў, што сыграў у “Гульні тронаў”. У праграме “Ззяння” запланавана і асобная сустрэча з Нукакай, на якой яна распавядзе пра кінематограф такой унікальнай зямлі, як Грэнландыя.

Інтрыгуе ў падборцы ігравых фільмаў і ісландска-ўкраінская стужка “Жанчына абвясчае вайну” Бенедыкта Эрлінгсана, аўтара нашумелай карціны “Пра коней і людзей”.

Адкрые фестываль “Аноры” — карціна з самой Грэнландыі.

У Мінск з рэтраспектывай едзе Лайла Пакальніна.

Кадр з фільма “Мая бабуля з Марса” Аляксандра Міхалковіча.

Яна ўдзельнічала ў “Тыдні крытыкі” на леташнім Канскім кінафестывалі, а гэтаксама распачынала Адэскі кінафестываль — 2018.

Эстонская карціна “Бяры і бяжы” Лійны Трышкінай-Ванхатала можа стаць для пэўнага глядача адкрыццём. Гэтая праца ўжо звярнула на сябе ўвагу на шматлікіх фестывалях — у прыватнасці, на Котбускім быў адзначаны выканаўца галоўнай ролі Рэймо Сагор. Фільм вылучаўся Эстоніяй на кінапрэмію “Оскар”. Менавіта тонкасцям “оскараўскай” кампаніі і будзе прысвечаны майстар-клас прадзюсара стужкі Іво Фэльта.

Ад ігравой праграмы — да дакументальнай. Несумненнай падзеяй тут можна лічыць прыезд у Мінск знамай латвійскай дакументалісткі Лайлы Пакальніна, вядомай публіцы па фільмах “Туфля”, “Вада”, “Пітон”. Лаўрэатка Берлінале ды іншых міжнародных кінафестывалаў не толькі прадставіць свае карціны, але і дасць вар-

кшош для зацікаўленых кінематаграфістаў.

Чакаецца на “Ззянні” паказ шведскай дакументальнай стужкі “Добры тыдзень для дэмакратыі”, сусветная прэм’ера якой адбылася на фестывалі ў Гётэборгу. Карціну прэзентуюць рэжысёрка Сесілія Б’ёрк і прадзюсар Максімільян ван Аертрук.

Таксама шведскія кінематаграфісты распавядуць пра прынцыпы працы іх калектыўнай платформы-кампаніі Platform Production, сузанаваўнікам якой з’яўляецца і рэжысёр тытулаванай стужкі “Квадрат” Рубэн Эстлунд.

Несумненнай цікавосцю ў падборцы дакументальнага кіно стане фільм непасрэдна беларускага аўтара Аляксандра Міхалковіча “Мая бабуля з Марса”. За этапамі стварэння гэтай працы знаўцы маглі сачыць на працягу апошніх гадоў — і вось, нарэшце карціну пра бабулю, якая аднойчы адчула сабе на “іншай планеце”, здолее ўбачыць мінскі глядач. Сусветная прэм’ера фільма адбылася на кінафестывалі ў Іглаве (Чэхія).

АНИМАЦЫЯ І СФЕРЫЧНАЕ КІНО

Сёлетняя праграма фестывалю дае магчымасць пазнаёміцца і з анімацыйным кіно Паўночных і Балтыйскіх краін. Так, маленькія глядачы і

іх бацькі могуць убачыць стужку слыннага латышкага аніматара Эдмундаса Янсанса “Якаб, Мімі і сабакі, якія размаўляюць”, а таксама нарвежскую паўнаметражную анімацыю “Вясёлая ферма” Лізэ І. Усвол. Дапаўняюць паказы адмысловыя майстар-класы для дзетак (вядомы праект Волгі Мжэльскай, які ўжо заваяваў добрую рэпутацыю ў творчых колах).

Незабыўнае відовішча сапраўднага Паўночнага ззяння як прыроднай з’явы абяцаюць паказы сферычнага кіно ў Мінскім планетарыі. Плануецца некалькі фільмаў розных аўтараў, што прапаноўваюць свой погляд на ўражальную з’яву прыроды.

Будзе на фестывалі і музыка. Паслухаць творы паўночных кампазітараў усё ахвотныя змогуць у адмысловым канцэрце ў зале Дома Масквы. Творы Яна Сібіліуса, Тойва Куула, Селіна Пальмгрэна і Хейна Каскі выканае вядомы піяніст Аляксандр Музыкантаў разам з калектывам Von Voyage.

Дадам, што асноўнай пляцоўкай кінафестывалю застаецца кінатэатр “Мір”, але далучацца таксама кінастудыя “Беларусьфільм”, галерэя “Арт-Беларусь”, Silver Screen Cinemas і Мінскі планетарый.

Варта падкрэсліць важную адметнасць форуму: усё фільмы дэманструюцца на мове арыгінала толькі з беларускімі субтытрамі.

Галоўны партнёр “Паўночнага ззяння” — офіс Савета Міністраў Паўночнаеўрапейскіх краін у Літве.

К

Страта

Пайшоў з жыцця Юрый Блінов — знакаміты піяніст, саліст Беларускай дзяржаўнай філармоніі, аўтар цэлага шэрагу твораў, у тым ліку аркестравых. Памёр раптоўна, у росквіце сіл і музычнай кар’еры. Не дабег літаральна п’яць метраў да фінішу ў паўмарафоне ў Гомелі. Творчая дзейнасць гэтага музыканта, разлічаная, здавалася б, на неабсяжны па працягласці марафон, аказалася, на вялікі жаль, спрынтам. Але ж якім яркім!

Пра Юрыя Блінова заважылі яшчэ ў часы яго вучобы: феноменальны піяніст, сапраўдны вундэр-

Нязгасны агеньчык

кінд. Усе гады свайго стаўлення — у Рэспубліканскім ліцэі, Акадэміі музыкі і магістратуры пры ёй — ён вучыўся ў аднаго і таго ж професара Людмілы Шапаменцавай, якая ўзрасціла цэлую плеяду бліскучых віртуозаў. Перамогі Юрыя пачаліся яшчэ са школьнага ўзросту ды ішлі адна за адной: Усеамерыканскі конкурс у Тбілісі, Міжнародны імя Язэпа Вітала — у Рызе, Міжнародны імя Сяргея Пракоф’ева — у Санкт-Пецярбургу. Пазней — Гранпры на Усеамерыканскім конкурсе, на Міжнародным імя Фрэдэрыка Шапэна ў Тэхасе.

Гастролі па ўсім свеце, запрашэнні на самыя прэстыжныя фестывалі, гады стажыроўкі і далейшай працы ў Амерыцы — і

ўсё гэта без аніякіх сімптомаў “зорнай хваробы”. А ганарыцца яму было чым! У найпрэстыжнейшай Вышэйшай школе музыкі Істмэна ён атрымаў ступень Доктара музычных мастацтваў. Стаў першым беларускім піяністам, які не проста выступаў у Карнегі-хале, а меў там свой сольны канцэрт. Быў запрошаны іграць у рэзідэнцыі губернатара штата Юта — у алімпійскім Солт-Лэйк-Сіці. Стаў прэзідэнтам Міжнароднай асацыяцыі піяністаў і кампазітараў. І на вяршыні такой славы — вярнуўся ў родную Беларусь, каб дзяліцца назапашаным досведам.

Асаблівасцю выканальніцкай манеры маладога, але заўжды не па гадах

сталага піяніста з’яўляўся моцны інтэлектуальны складнік. І справа не толькі ў тым, што ён свабодна валодаў некалькімі мовамі — англійскай, нямецкай, французскай, польскай — меў добрыя веды ў розных сферах культуры.

Юрый ніколі не быў “пазачонай падманкай”. Пры ўсёй размаітасці ягоных інтарэсаў, яго можна

было б параўнаць з буйным залатым зліткам. Ці нават з нейкім фантастычным збудаваннем, складзеным з гэтых каштоўных маналітаў-цэглак, паміж якімі няма супярэчнасці.

Пра тое, як спартыўныя заняткі дапамагалі яму ў музыцы, ён гаварыў нямагла. А тое, як дапамагалі шырокай мастацкай далегляды, звычайна не казаў. Але гэта было чужава, ледзь толькі ягоныя пальцы дакраналіся да клавіратуры, бо сцэна, быта лакмуасавая паперка, імгненна робіць відавочны ўсё тое, што схавана ў чалавечай душы.

Яго рэпертуар быў праўдзё бязмежным: 35 канцэртаў розных стыляў для фартэпіяна з аркестрам, прыблізна столькі ж сольных праграм на два аддзелены. А колькі беларускай музыкі ён пера-

іграў! Вось толькі Граматы ад Беларускага саюза кампазітараў атрымаць не паспеў: падрыхтаваная, надрукаваная, яна будзе перададзена яго жонцы і маленькаму сыну.

Дарэчы, сярод уласных твораў Юрыя былі і на спартыўную тэматыку. Асабліва ён любіў футбол, нават стаў адным з заснавальнікаў футбольнага клуба “Крумкачы”. Клапацаў пра юных музыкантаў: у родным Драгічыне выступіў арганізатарам, арт-дырэктарам і членам журы Міжнароднага конкурсу-фестывалю “Талескі агеньчык”, пераможцы якога, між іншым, ігралі з аркестрам.

Сімвалічная назва — “Агеньчык”? Дык хай паміць пра Юрыя Блінова не згасе.

Надзея БУНЦЭВІЧ

К

Да 15 мая ў Музеі-сядзібе Міхала Клеафаса Агінскага ў Залессі пройдзе афіцыйная здача апошняй чаргі рэканструкцыйна-аднаўленчых работ, распачатых яшчэ ў 2010 годзе. Па сутнасці, адкрыццё музейнага комплексу адбылося яшчэ падчас леташняй Ночы музеяў, але тады возера, гідратэхнічны збудаванні, альтанка і парк яшчэ не былі даведзены да належнага ладу. Цяпер усё гатова.

Яўген РАГІН

**БЕЛАРУСЬ
ВІТАЕ ВАС,
МІХАЛ КЛЕАФАС!**

У тым, што Музей-сядзіба для Смаргонскага раёна лёсавызначальны — сумнявацца не даводзіцца. Мяркуюць самі. Пасля рэстаўрацыйных работ у сядзібе (сапраўдным сведкам Агінскага там засталася толькі дубовая вінтавая лесвіца ў спальны пакой другога паверха), у 2015 годзе была створана і экспазіцыя. Мы шмат пісалі пра тое, як асвойваюцца грантавыя грошы, атрыманыя дзякуючы праекту трансгранічнага супрацоўніцтва. Як Залессе паступова зноў пераўтвараецца ў “Паўночныя Афіны”. І перспектывы пры гэтым адкрываліся самыя аптымістычныя. Я для сябе назваў тады Залессе “Паланэзам “Вітанне з Радзімай” (маю на ўвазе не малую радзіму кампазітара, а Беларусь увогуле). Дух Агінскага ўрэшце трывала і назаўжды атабарыўся ў родавым маёнтку.

Некалькі гадоў таму сядзіба набыла самае сучаснае музейнае абсталяванне. Аранжарэя сёння вабіць кветкамі, якія любіць знычы кампазітар і палітычны дзеяч, кавярня прапаноўвае круасаны, прыгатаваныя па рэцэпце Міхала Клеафаса.

Залессе, да якога лёгка дабрацца па шашэйцы ад Маладзечна (шматлікая прыдарожная рэклама не дазволіць праехаць міма) ці па чыгуныцы, стала пакрысе разумець, што такое турыстычны ажыятаж. Агінскі вярнуўся! І каг да пераканання ў гэтым, штогод туды прыязджае па 30 — 35 тысяч гасцей (у тым ліку — замежных), якія пакідаюць у Залессі пад 200 тысяч рублёў.

**МАСТОК
ДА ЛЕБЯДЗІНАЙ
ВЫСПЫ**

Але я не пра камерцыю, я спачатку — пра кіраўніка Музея-сядзібы Людмілу Градзіцкую. Не

“Паўночныя Афіны”.

Паланэз “Вітанне з Радзімай”

*Залессе, асветленае памяццю Агінскага,
працягвае здзіўляць*

Масток да лебядзінай выспы.

ўяўляю на гэтай пасадзе іншага чалавека. Мяккая, далікатная, спакойная, але ўпарта і мэтанакіраваная. Яна нібыта і не кіруе нікім, але ўсё вакол круціцца, усё рушыць наперад і ўдала складаецца ў выніку ў адзіны прыгожы пазл. У штэце — амаль 20 чалавек, і кожны заўсёды ведае, што рабіць.

За апошнія гады было зроблена нямала. Прыведзены да ладу парк з кітайскай альтанкай. Пасля грунтоўнай ачысткі сажалкі ейныя берагі былі надзейна ўмацаваныя лістоўніцай. Як вядома, гэтая драўніна пад уплывам вады набывае якасці ці не сталі. Як след адноўлення і два гідратэхнічныя збудаванні (шлюзы-масты). Азін масток (да лебядзінай выспы) быў узведзены з нуля. На сёння ўсе гэтыя стала арганічным складнікам агульнай прасторы музея-сядзібы.

На адным з інтэрнэ-таўскіх форумаў знайшоў парады маладзёнаў, якія пабывалі днямі ў Залессі. “І не думайце адмаўляцца ад экскурсій, — раілі яны. — Экскурсіі — ёміс-

тыя, цікавыя, вельмі павучальныя. А сама музейная ўстанова — еўрапейскага ўзроўню!” Цалкам згодны з такім азначэннем.

Штосьці падобнае можна пабачыць у Беларусі хіба што ў вёсцы Варахвічы Іванаўскага раёна, дзе працуе Музей Напалеона Орды. “Атмасфернымі музеямі” цяпер прынята называць установы, дзе ўдалося стварыць незвычайную аўру прысутнасці Героя. Нават не прысутнасці, а аднасці з ім.

БЕЗ СТАЙНІ — НІЯК

Вялікая справа заўжды цягне за сабой вялікія праблемы. Хапае іх, натуральна, і ў Залессі. Да прыкладу, Сядзіба мае карэту, сані, пяць коней. Пляцоўка іх выгулу ўжо агароджана. На тэрыторыі музея стайня засталася яшчэ з часін Агінскага. І музей у свой час пачаў укладваць грошы ў яе адраджэнне. Фронт работ там сур’ёзны: у першую чаргу патрэбна каналізацыя. Але затым фінансаванне спынілася, і стайню давялося закансерваваць.

нія пытанні цягам часу будучы вырашаны, Людміла Уладзіміраўна парала пазнаёміцца з музейным мастаком-афармляльнікам Іванам Машоком ці з яго жонкай Святланай.

**“І НАКОРМІМ,
І АБАГРЭЕМ”**

Іван Мацюк быў заняты, а вось са Святланай пагаварыць атрымаўся. Аказваецца, яны — гаспадары аграсядзібы, якая (падобнасьць маіх думак і Іванавых дзеянняў здзіўля) называецца “Паланэз”. Святлана бухгалтар, Іван — камп’ютарны, як я казаў, графік, мае сваё абсталяванне для вырабу рэкламнай прадукцыі: ад стыкераў да прыдарожных білбордаў. У выніку гаспадары аграсядзібы ўтрымліваюць яшчэ і рэкламнае агенства. Справа патрэбная: рэкламы пры любым гісторыка-архітэктурным аб’екце краіны яўна бракуе.

Святлана распавяла, што іх аграсядзіба на сёння можа прыняць 15 — 20 чалавек, 30 — накарміць.

Адроджаная парковая альтанка.

Патрэбнае памяшканне музей арандаваў на два гады ў высковай школы, якая калісьці мела конную цягу. Што будзе пасля скасавання арэнды? Я асабіста ўпэўнены, што нічога страшнага не здарыцца. І грошы знойдуцца, і выдумкі хоціць зрабіць у стайні экспазіцыю скажам, конскай вупражы для таго, каб сённяшнія маладзёны ўрэшце дацямілі, пры якіх абставінах конь — зацугляны.

Наступную акалічнасць Градзіцкая за праблему не лічыць, але жадае сама яе агучыць. Справа ў тым, што час ад часу ўзнікае ў гасцей прэтэнзія: а чаму беднаватае ў кавярні мена? Аднак каб гатаваць штосьці сур’ёзнае, глумачыць кіраўнік, па санітарных нормах патрэбныя дадатковыя памяшканні, а іх няма. Таму кавярня можа прапанаваць толькі выпечку з замарожанага цеста.

З гэтым сядзібы сітуацыя таксама нібыта не надта радасная: там усяго толькі дзевяць спальных месцаў. Але для таго, каб зразумець, што два апош-

Але ўзводзіцца яшчэ азін дом комплексу, і неўзабаве колькасць кліентаў падвоіцца. І я зноў не пра камерцыю. Залессе пакрысе становіцца аб’ектам самадастатковым у плане інфраструктуры. Мясціны, асветленыя памяццю Міхала Агінскага, не могуць не вабіць эстэтаў з усяго свету, а прывесці там якія пару гадзін — яўна замала.

**МОДА
НА ШЛЯХЕТНАСЦЬ**

Гэтыя апантаныя едуць туды, каб зразумець, як Агінскі здолеў стварыць такую незямную музыку, як сумясцілася ў гэтай асобе мастацтва высокай дыпламатыі і кампазітарскага геніяльнасць... Сябра Моцарта і вучань Паганіні, як сцвярджаюць знаўцы, бездакорна валодаў халоднай зброяй і не вагаючыся падтрымаць паўстанне Талдзюша Касцюкі. Таму і не дзіва, што праісці па той дубовай вінтавай лесвіцы, па якой Агінскі некалі ўздываўся на другі паверх сядзібы, жадаюць многія.

Наша памкненне спрычыніцца да шляхетнай мінуўшчыны часам можа нават здзіўляць. Быў калісьці сведкам таго, як у летнім ляску пад Мінскам з шыкоўнага аўто выйшла на лужок сямейства: ён — у фраку, яна — у крыналіне, дзеці — таксама ў апратцы далёка не фабрыкі “Камінтэрн”. Што гэта? Касцюмаваная тэатралізацыя для саміх сябе? Так! “Сняданак на траве” толькі для таго, каб адчуць сябе годнымі людзьмі. Фракі ды крыналіны — не для чаргі ў чаканні тавараў па зніжках.

ЯШЧЭ АДЗІН АКЦЭНТ

Шляхецкае жыццё Залесся — шматплановае. Штодня ў Музеі-сядзібе нешта ды адбываецца: вернісажы ў аранжарэі, балі, музычныя імпрэзы, канцэрты знакамітых калектываў. 20 красавіка, да прыкладу, прайшла прэзентацыя кнігі “Міхал Клеафас Агінскі: Лісты аб музыцы. Карэспандэнцы”. Укладальнік і перакладчык мемуараў Агінскага Святлана Немагай сустрэлася з чытачамі.

А ёсць яшчэ ў Залессі і, так бы мовіць, яскрава выражаны сялянскі акцэнт культуры. Паселішча ўнікальнае яшчэ і тым, што дзейнічаюць тут дзіцячая музычная школа, сельскія бібліятэка, дом культуры і раённы дом рамёстваў. Ці можа якая іншая вёска Беларусі пахваліцца такой “акультуранасцю”? Па-мойму, не. Натуральна, установы культуры так альбо інакш звязаны супраць з Музеём-сядзібай. Але і ў саміх гэтых установах ёсць што пацуць і пабачыць. Тут якраз да месца акажацца дадатковыя жытло аграсядзібы, бо дня на агляд і ўсведамленне ўсяго Залесся яўна не хоціць.

Мяркуюць самі. Без школы не абыходзіцца музычныя святы ў гонар Агінскага. Ёй распрацаваны свой экскурсійны маршрут па школьным музеі імя класіка, дзейнічае навучальная бізнес-кампанія “Дзелавая моладзь”, якая вырабае папярковыя сувеніры: календарыкі, паштоўкі, бланкеты... ДК знакаміты батлейкай ды тэатрам мініяцю, без якога нельга ўявіць тэатралізацыі Музея-сядзібы. У бібліятэцы — свая экспазіцыя, прысвечаная Агінскаму, і, натуральна, — адпаведная літаратура. А ўзоры традыцыйнага мастацтва — у экспазіцыі дома рамёстваў “Адсюль нашы карані”.

Словам, плённае сусінаванне, а часам інтэграцыя Паўночных Афінаў з сельскім Залессем працягвае здзіўляць і явай і перспектай.

Ратаванне беларускай перліны

У ноч на 16 красавіка ці не ўвесь свет са слязамі на вачах назіраў за тым, як нацыянальны здабытак Францыі — сабор Нотр-Дам-дэ-Пары — паступова паглынае агонь. На шчасце, пажарным удалося яго пагасіць, хаця ліквідацыя наступстваў катастрофы запатрабуе працяглага часу і каласальных сродкаў.

А мне ў тую ноч прыгадаліся падобныя драматычныя падзеі, у якіх дэвалюя браць самы непасрэдны ўдзел. 24 снежня 2002 года здарыўся пажар у Нясвіжскім замку — перліне беларускага доміліства і адным з сімвалаў нашай краіны. На той час я быў намеснікам Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь, і па даручэнні Кіраўніка дзяржавы прыбыў на аб'ект ужо праз дзве гадзіны пасля ўзгарання, узначалішы аператыўны штаб па ліквідацыі наступстваў пажару.

Нясвіжскі замак мае багатую гісторыю, у якой былі перыяды росквіту і заняпаду. З верасня 1944 года ў котлішчы Радзівілаў знаходзіўся санаторый “Нясвіж”, які належаў Чашвэртаму Галоўнаму ўпраўленню Міністэрства аховы здароўя БССР. Аднак у лістападзе 1990 года статус аб'екта быў паніжаны — яго перадалі рэспубліканскаму аб'яднанню “Белміжкалгаспраўніца”.

Стан раскошнага некалі ансамбля з кожным годам пагаршаўся. Нават няўзброеным вокам было відаць, што яму неабходны сур'ёзныя рэстаўрацыйныя работы. Але іх пачатак усё адкладаўся: аднаўленне такога маштабнага помніка спадчыны патрабавала вялізных сродкаў.

Так было да візиту ў Нясвіж Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі. Наведаннішы знакаміты ансамбль, Кіраўнік дзяржавы прыняў смелее рашэнне аб пачатку маштабных работ па яго рэстаўрацыі.

Ямала часу запатрабавала працоўка яе канцэпцыі, выраб практна-каштарыснай дакументацыі. І толькі ў жніўні 2002 года на аб'екце пачаліся работы.

І вось, 24 снежня таго самага года ў цэнтральным будынку сядзібнага комплексу працягваўся рамонт сістэмы ацяплення. У парушэнне правілаў тэхнікі бяспекі, рабочыя завяршылі працу, не забяспечыўшы кантроль за станам свайго працоўнага месца, і пакінулі аб'ект а 18.00.

У 19.00 на пулут аддзялення МНС Нясвіжскага раёна паступіла паведамленне аб пажары. Яму амаль адразу была наддзелена найбольшая катэгорыя складанасці. І спраўды, ужо ў 19.20 палымя распаўсюдзілася на плошчы 500 квадратных метраў у цэнтральнай частцы будынка.

Тут варта нагадаць пра тое, што пад парговай апшынулася самая каштоўная частка Нясвіжскага ансамбля — былы палац, дзе некалі жылі князь з сям'ёй, дзе праходзілі ўрачыстыя прыёмы і балі. Гэты будынак меў шчодрое аздабленне. Захаваліся арыянінныя роспісы сцен і столі, карніца з выявай старажытнагрэчаскай багіні ды многае іншае. Усё гэта магло знікнуць.

Служба МНС зрэагавала аператыўна. Першыя пажарныя машыны

прыбылі на месца здарэння праз лічаныя хвіліны. Але залача перал барацьбітамі з агнём стаяла не з лёгкіх. Работы ўскладняліся тым, што пад'езды да замка былі абмежаваныя, тэмпература паветра ў той зімовы вечар апусцілася да мінус 25 градусаў, а працаваць пажарным было неабходна на вышыні 25 метраў на абледзяненым даху і сходах.

Да ўсяго, варта ўлічваць, што гэты аб'ект гісторыка-культурнай спадчыны, які мае складаную планіроўку, галерэі, пустэчы, драўляныя перакрыцці і дэталі інтэр'ераў. Моцна далоса ў знакі і тое, што ўнутранае супрацьпажарнае водазабеспячэнне было адключана на час рэстаўрацыі.

Усё гэта — разам з познім выяўленнем узгарання — магло прывесці да таго, што наша краіна страціла б алзін з галоўных аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны, які ў 2005 годзе быў унесены ў спіс сусветнай спадчыны UNESCO.

Разумеючы гэта, пажарныя ўпарта змагаліся з палымем, не даючы яму распаўсюдзіцца на суседнія памяшканні, дзе знаходзіліся старадаўнія роспісы і ляпіны.

Мы разумелі, што на той час вельмі важна было мабілізаваць усе наяўныя рэсурсы. На дапамогу нясвіжскім агняборцам прыйшлі экіпажы са Слуцкага, Капыльскага, Клецкага, Стаўбюскага, Дзяржынскага раёнаў, а таксама горада Баранавічы.

Зладжаная праца падраздзяленняў МНС прынесла вынікі — да 22.40 пажар удалося лакалізаваць. Амаль адразу можна было ацаніць яго наступствы — на жаль, несудышальныя. Агонь знішчыў каля 600 квадратных метраў даху і перакрыцці цэнтральнай часткі палаца.

На вялікі жаль для нас, прырода ў той вечар была не на нашым баку. Ішоў густы снегапад, які мог знішчыць выратаваныя ад агню арыянінныя роспісы сцен і столі, аздобу Залатой залы, карніцу з выявай багіні...

Гэтая сітуацыя патрабавала тэрміновага ўмяшальніцтва. І выйсеце удалося знайсці. Нягледзячы на

“няўрочны час”, з Салігорска тэрмінова прыбыла вялікая група будаўнікоў з трэсту № 3 на чале з яго кіраўніком Мікалаем Ашэйчыкам і адразу прыступіла да справы. З Мінска ў Нясвіж вырушылі праекціроўшчык і рэстаўратары.

Галоўнымі задачамі на той момант былі працы па аднаўленні даху і вокнаў у цэнтральным будынку, ачыстка яго ад знішчаных агнём фрагментаў, аднаўленне сістэмы ацяплення і запуск яе ў эксплуатацыю.

Работы па ліквідацыі наступстваў пажару вяліся пад кантролем Кіраўніка дзяржавы, які ўвесь час атрымліваў аб'ектыўную інфармацыю з месца здарэння. Ішлі яны круглыя суткі і 31 снежня 2002 года былі завершаныя.

Для будаўнікоў гэты выпадка стаў добрым урокам. Усе наступныя работы на замку вяліся з забеспячэннем самага строгага выканання патрабаванняў пажарнай бяспекі.

Сёння я ў чарговы раз хацеў бы выказаць словы падзякі супрацоўнікам падраздзяленняў МНС, будаўнікам, рэстаўратарам, праекціроўшчыкам,

а таксама простым жыхарам Нясвіжа і раёна, якія адгукнуліся на заклік аб аказанні дапамогі па ліквідацыі наступстваў пажару.

У далейшым працягнулася планавая сістэмная праца па рэстаўрацыі помніка беларускага і еўрапейскага доміліства і ў 2012 годзе з удзелам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь адбылося адкрыццё Замка для наведвальнікаў. Штогод аб'ект Сусветнай культурнай спадчыны наведвае больш за 500 тысяч турыстаў.

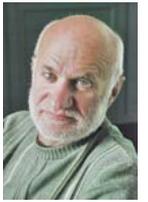
Сёння Нясвіжскі замак і каля паўсотні яго музейных залаў ствараюць асабліваю прастору, якая дазваляе адчуць жыццёвую сілу мінуўшчыны, архітэктуры, даўняй і сучаснай беларускай культуры. Праз больш як чатыры стагоддзі пасля яго паўстання мы можам разглядаць рэзідэнцыю Радзівілаў як жывую энцыклапедыю беларускага і еўрапейскага мастацтва.

І праходзячы па велічных залах палаца ды адчуваючы іх асабліваю гармонію прапарцыі, варта падзякаваць усім тым людзям — ад пазнерэнесансавых домілідаў і да сучасных пажарных — якія стварылі і захавалі для нас гэты буд.

Уладзімір ДРАЖЫН,
член Саюза пісьменнікаў Беларусі

Дзяжурны па нумары

Я прыйду дзеля настальгіі. А мой сын?

Нават калі мастак ці творчая суполка высокая трымаюць планку професіяналізму, эфектна вылучаюцца з цэхавага асяроддзя, маюць трывалую падтрымку сваёй аўдыторыі і іншыя падставы для самапавагі, гэта не значыць, што кожная сустрэча такіх творцаў з публікай (выстава, канцэрт, спектакль) абавязкова атрымаецца вартай увагі і стане падзеяй, будзе мець розгалас станючы ці хаця б проста розгалас. Творчасць — гэта не планавая дзейнасць з прагназуемым вынікам. Шмат у чым яна была і застаецца латарэяй.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Хіба ўдакладню: цяжка бывае ўявіць, што аўдыторыю прывабіць і зачэпіць. А вось тое, што пакіне яе абыякавай, звычайна вядома загалды. І тым не менш, выдаюцца кнігі, якія ніхто не чытае; ставяцца фільмы, на якія ніхто самахочь не пойдзе, ладзяцца мастацкія выставы, на якіх экспанатаў больш, чым ахвочых на іх паглядзець. І галоўнае: тое, што так будзе, было зразумела яшчэ на стадыі праектавання.

Хтосьці скажа: “творчы эксперымент”, “артхаўс”, “мастацтва не для ўсіх” — і ў шэрагу выпадкаў будзе мець рацыю. Калі вектар творчасці насамрэч скіраваны на мэтавую аўдыторыю, на мізэрны тыраж, а само такое мастацтва здатнае падтрымліваць у шчыльнага кола спажаўцоў комплекс эліты і пачуццё абранасці, дык шырокае сацыяльнае наваколле можна ігнараваць.

Іншая справа, калі творца свядома і асэнсавана звяртаецца да грамадства. Тады ён мусіць гаварыць мовай, усім зразумелай, і пра рэчы, якія ўсім цікавыя. Да прыкладу, калі на выставе Сальвадора Далі ў Мінску будзе няшмат наведвальнікаў — дык гэта нармальна. А калі ў сталіцы не будзе мець поспеху выстава суполкі Беларускага саюза мастакоў “Пагоня” — дык ёсць пра што задумацца.

Гэтыя думкі прыйшлі да мяне на выставе “Зорны шлях Язэпа Драздовіча” ў сталічным Палацы мастацтва. Экспазіцыю складалі творы прысвечанага яму мастацкага пленэру, ініцыятарам якога была суполка, з адаткам работ розных гадоў, якія маюць нейкае дачыненне да нашага “вечнага вандруніка”. Швіком жа экспазіцыі можна лічыць узоры пісьма самога Язэпа Нарцызавіча. Зразумела, куды больш своечасовай была б гэтая выстава летась, калі святкавалася 130-годдзе з дня нараджэння мастака. Але як атрымалася, так атрымалася.

У мяне язык не павернецца сказаць, што выстава кепская. Але і хваліць яе ўдзельнікаў не стану. Я высока цаню зробленае сябрамі суполкі на мяжы 1980 — 1990-х, у “нулявыя”. Але ці адпавядае яна сённяшнім рэаліям? Я, скажам, прыйду на выставу суполкі дзеля настальгіі, дзеля сустрэчы са старымі знаёмымі. А майму сыну што там рабіць? Мяне на выставе не пакідала ўражанне, што я знаходзіцца ў памятным з маладосці коле рамантаванай этнаграфіі. Мне яно цікава — як момант пошуку сваёй самасці. А маладзейшым?

За часы Незалежнасці нарадзілася пакаленне, якое, шануючы Беларусь, усведамляе сябе грамадзянам свету. Аднаведна, і Беларусь для іх частка сусветнай прасторы. Як, дарэчы, і для Язэпа Драздовіча, які, стоячы на роднай зямлі, назіраў “нябесныя бегі”. Думаецца, менавіта на тэзе адзінства Беларусі і Сусвету і павінны старэйшыя ладзіць сумоўе з тымі, хто ўсвабляе заўтрашні дзень краіны. Калі, зразумела, хочучь захавашь свой аўтарытэт.

На сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па гэтай ды іншых тэмах нумара!
Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77,
альбо на электронную скрыню kultura@tut.by.
Тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97.

Абмяркоўвайце на акаўнтах kimpresby у сацыяльных сетках!

Прамяняць казіно на тэатр. Але — не жыццё

Заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь Валянціна ЕРАНЬКОВА святкуе свой юбілей. Паводле традыцыі, афіша Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага, дзе яна працуе ўжо 23 гады, цягам тыдня складалася з яе найлепшых спектакляў: “Пясняр”, адзначаны спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва, а таксама Нацыянальнай тэатральнай прэміяй, “Утаймаванне свавольніцы”, якое вытрымала больш за сотню паказаў, “Інтымная камедыя”, “Небяспечная сувязі”, “Жаніхі”. Акрамя гэтага, віноўніца урачыстасцяў падрыхтавала прэм’еру — лірычную камедыю “Дзёвочнік” па аднаименнай п’есе амерыканскай пісьменніцы Лоры Канінгем. І нават дзіва, што ў такім напружаным графіку Валянціна Рыгораўна ўсё ж знайшла час для грунтоўнай размовы.

Надзея БУНЦЭВІЧ / Фота Івана ЖДАНОВІЧА

— Вы многія тэатры бачылі “знутры”: працавалі ў Бабруйску, Магілёве, нашым ТЮГу, Маладзёжнім. Стажыраваліся ў Берліне, Маскве, у Швейцарыі. Атмасфера ў тэатры — як яна складаецца, ад каго залежыць?

— Атмасфера — гэта не будынак, а людзі. Традыцыі. Гэта тая субстанцыя, якая змяняецца ў залежнасці ад таго, хто ў калектыве прыходзіць-сыходзіць — не толькі артысты і кіраўніцтва, але і ўсе, хто працуе на тэатральны працэс: бутафоры, дэкаратары, краўцы, якія шыюць касцюмы. Гэта ж анёлы! Выртаючыся ў складаныя моманты, падтрымліваюць ва ўсіх пачынаю.

Любы тэатр, як і чалавек, праходзіць пэўныя этапы сваёй біяграфіі: нараджэнне, станаўленне, пошук індывідуальнасці, сталасць. Бываюць моманты, калі штосьці буксуе, калі мы, як я звычайна кажу, пачынаем з кірмашу вяртацца. Тыя хвалі, прылівы-адлівы і ствараюць дух тэатра. А найбольш яркія асобы фармуюць аўтарскія тэатры — той жа “Ленком”, якім ледзь не паўстагоддзя кіруе Марк Захарав і дзе ўсё падпарадкавана яго эстэтыцы. Ці Тэатр Рамана Вікцюка з яго шалёнай энергетыкай і экстравагантнымі канцэпцыямі.

— У Захаравы вы стажыраваліся. Няўжо і ў Вікцюка таксама?

— Я не толькі да Вікцюка — ва ўсе тэатры, што мяне цікавілі, імкнулася патрапіць падчас той маскоўскай стажыроўкі. І найперш не на спектаклі, а менавіта на рэпетыцыі. Мне пашчасціла пабыць і ў Пятра Фаменкі, і ў Сяргея Яшына. Памятаю, неяк адна заможная дама, з якой я пасябра-

вала ў Маскве, запыталася: “А ты была калісьці ў казіно?” — “Не, ніколі”. — “Дык паехалі! Мы звозім цябе ў Лос-Анжалес”. — “Прабачце, не магу: у мяне рэпетыцыя ў Марка Анатольевіча”. — “Вар’ятка! У тэатр заўсёды паспець можна”. А мне і спраўды рэпетыцыя была важней. Я адчувала, быццам вырвалася з пустыні, і кожная кропля расы — як шанец і вера: жыццё магчыма! Шкада, што сёння такіх абменаў мала, бо творцам гэта неабходна. Той жа “М.@t.g.кантакт” у Магілёве дае і гораду, і вобласці, і ўсяму нашаму мастацтву вельмі многа, бо там не толькі спектаклі, але і майстар-класы, абмеркаванні, творчыя сустрэчы. І асабліва ўвага — моладзі.

— Паўдзі, а вашы выхаванцы па магчымасці туды ездзяць? У вас, наколькі мне вядома, сёлета ў Акадэміі мастацтваў выпускаецца курс маладых рэжысёраў-завочнікаў.

— Так, цяпер у іх вельмі адказны момант — выпуск уласных спектакляў. Перажываю, што я не магу дапамагач і на кожным кроку. А з іншага боку, я дала што магла, надалей жа ім плысці самім. І творчыю самастойнасць трэба выявіць ужо цяпер. Выпрабаванне? Так. І сёння яно больш жорсткае і набліжанае да рэальнай жыцця, чым была раней. Калі дыпломныя спектаклі ладзіліся на вучэбнай сцэне, рэжысёры мелі ўсё для паспяховага рэалізацыі творчых планаў. А сёння яны павінны і касцюмы шыць, што называецца, сваімі рукамі, і з артыстамі дамаўляцца. З усім гэтым ім давядзецца сустрэцца ў сваёй творчасці і надалей — і чым раней у іх з’явіцца досвед, тым лепей. Вядома, я ўсё роў-

на дапамагала: з тэатрамі дамаўлялася, з мастакамі. І вельмі рада, што ў наш даволі прагматычны час, калі ўсё вымяраецца грашыма, застаюцца людзі, гатовыя штосьці рабіць бескарысліва — проста таму, што ім цікава. Тая ж мастачка Тацыяна Лісавенка ніколі не адмовіць у дапамоце.

— А вы самі як і калі зразумелі, што ваш лёс — тэатр? Ведаю, у дзяцінстве вы на фартэііна ігралі. Можна, і ў школьных пастаноўках былі залейнічань?

— Не, ні ў якой мастацкай самадзейнасці ніколі не ўдзельнічала. Я была дзіцём вуліцы.

— Ой, не пужайце мяне! Звычайна з вуліцай звязваюць дрэнныя схільнасці: маўляў, добраму там не навучаць.

— Ды я сама заўжды была лідарам! І столькі цікавага мы рабілі! Вершы чыталі, сцэнкі разыгрывалі. А была яшчэ сярод нас старэйшая дзёўчынка, якая гімнастыкай займалася. І ладзіла з намі ўсялякія фігуры, піраміды. А потым мы клікалі бацькоў на сваё “прадстаўленне” — гэткае паэтычна-пластычнае. Дарэчы, пластычная частка мне заўсёды болей падабалася: станавіцца на “моцік” для мяне было куды больш захапляльна, чым мастацкае слова. Але кнігі чытаць любіла! У мяне ж маці — педагог, выкладчыца рускай і беларускай мовы і літаратуры. Ёй ужо 93, яна жыве

ча не абыходзілася. Ды як спявалі! Асабліва ягонае сястра — ну проста невырагодны голас. Я пражыла там 11 гадоў, потым была толькі наездзімі. Але нацыянальны каларыт (і асабліва калядаванні), гасціннасць, шчодрасць, сонечнасць тых таленавітых людзей на мяне паўдзейнічалі.

Увогуле, мае продкі з боку дзядулі па бацькоўскай лініі — запорожскія казакі. Так што я паходжу, лічыце, з тых скіфскіх месцаў, апетых у мастацтве. А з боку бабулі, таксама па лініі бацькі — з Палтаўшчыны. Таму і гоголеўскія павевы ўва мне працянаюцца ды шукаюць выйсця.

— Дык вось адкуль ваша прага да музычна-пластычных фантазій у тэатральных пастаноўках! Плённае супрацоўніцтва з вашым мужам, музыкантам і кампазітарам Аляксеем Ераньковым, было наканавана вам, можна сказаць, спадзеку. А атмосфера ў сям’і — ад каго залежыць?

— Лічу, ад жанчыны. Мы захаваўшы агменю, на нас ускладзеная гэту гістарычная місія. Пры ўсім жаданні кіраваць караблём або пабываць у космасе, нельга забываць пра хатні агмень. Нам гэта не проста прадпісана звыш — нам гэта дадзена, мы гэта можам. Не трэба спісваць нястачу часу на вытворчыя праблемы-клопаты. Кожны можа вынесці столькі, колькі на яго ўскладзена. Але ж мы часам лянемся, перакладаем адказнасць. Справа не ў побытавых рэчах, а

чы важней, каб засталіся людзі, якія ўздаюць цябе добрым словам, паставяць свечку ў царкве...

— Давайце лепей пра кветкі ды іншыя радасці жыцця. Вы да кожнага юбілею змяняеце імідж ці хаця б прычоску?

— І не абавязкова да юбілею! Я не падпарадкоўваю сваё жыццё нейкім святкам. Кожная нават мінімальна змена майго аблічча — адлюстраванне таго, які ў мяне настрой. Я была ўсялякая — не толькі брутэткай ці бландынкай, была і чырвонай, бардовай, сівай. Няма колеру, які б не паспрабавала. Устала ранкам, зірнула ў люстэрка — хочацца чарговы новага. Чаго — невядома. Але ж хочацца. Чаму б не паспрабаваць? Мне падабаецца сачыць за модай, глядзець, куды яна развіваецца, як апрапанецца моладзь, якія тэндэнцыі з’яўляюцца. Нечога не прымаю — тыя ж змены жаночай моды ў бок мужчынскай, а мужчынскай — у бок жаночай. З чымсьці ўнутрана спрачаюся, пратэстую. Мне хацелася б бачыць жанчыну ў пышнай спадніцы — гэткай вобраз чэхаўскай Душачкі.

Ці абліччы пасляваенныя працаўніц, якія тагачасную разруху і неўладкаванасць побыту перададоўвалі сваім знешнім выглядам, намаганьнямі несці прыгажосць, разбураную вайной. У гэтым не толькі жыццёвая мудрасць, але і вялізны філасофскі пасыл. А яшчэ псіхалагічныя хітрыкі, бо мы такія, якімі сёбе адчуваем. Гэта ж і мужчыне выхоўвае! Ім хоцькі-няхоцькі трэба “адпавядаць”.

Так, сёння “ў трэндзе” — быць на паверхні, у цэнтры ўвагі, а штосьці важнае стала сыходзіць. Пакутую, калі адоранія людзі пакаіваюць нашу прафесію, калі падмяняюць яе сутнасць знешнім шалупіннем, растрываюць атрыманы ад педагогаў і далзены звыш творчы імпульс. Можна, мы таксама не мелі рацыі, калі перабольшывалі дух вернасці, адданасці тэатру. Тая апантанасць дапамагала, але ж і шмат забірала, не пакаіваючы месца іншаму. Сёння ўсё іначай. Можна, проста больш спускасаў? Не ведаю, як правільна. Кожны сам абірае сваю дарогу. Хтосьці не спраўляецца, збочвае. Што ж, праблема духоўнага выбару была і застаецца. Не толькі ў нас — на ўсёй зямлі.

Я не падпарадкоўваю сваё жыццё нейкім святкам. Кожная нават мінімальна змена майго аблічча — адлюстраванне таго, які ў мяне настрой.

крэсла) і, бы той вожык у тумане, іграў “Амурскія хвалі”. Мама часам галасіць пачынала: ну вось, зноў сваё пліканне завёў! А мне падабалася. Ён не быў музыкантам, усю сам навучыўся, на слых.

— Атрымліваецца, ён пачаў вучыцца пасля таго, як інструмент падарылі?

— Так, яшчэ на фронце. Ён жа ўсю вайну праішоў — і кожны прывал скарыстоўваў, каб той акардэон засвоіць. Працягваў, можна сказаць, родавыя традыцыі, бо ў яго ўся сям’я была музычнай. Калі мы прыезджалі да сваякоў на Украіну, без спеваў ніводная сустрэ-

найперш у псіхалагічных стасунках. Хтосьці, можа, не пагодзіцца, але гэта мае разважанні з вышэйняй пражыткай гадоў. Мы расплачваемся за райскае месца, за яблык, што з’елі. Гэта ж не прывалесць ці нейкая метафара — гэта жыццёвая праўда.

Мы самі адказваем за сваё жыццё. Я многае ў ім падмяняла тэатрам — гэта ўжо не напавілі. А чалавек павінен больш задумавацца пра тое, што ён пакіне пасля сябе. І не толькі на сцэнічных падмостках або ў архівах, каб на нейкі юбілей было што паказаць ды ганарыцца двума радкамі ў энцыклапедыі. Ку-

Напярэдадні 33-й гадавіны Чарнобыльскай катастрофы адначасова на дзвюх пляцоўках — у мінскім Дзяржаўным мемарыяльным музеі-майстэрні Заіра Азгура і кіеўскім Музеі-майстэрні Івана Кавалерыдзі — адкрылася выстава Яўгена Рагозіна “33”. Адметная яна ўжо хаця б па адной прычыне: бадай упершыню ў нашых краях публіцы прапанаваў выставачны праект, які немагчыма глядзець: яго можна выключна слухаць. Візуальны складнік у дадзеным выпадку поўнасьцю адсутнічае — толькі гук.

Але куды важней, напэўна, нават не фармальны навізна. З дапамогай саўнд-арту аўтар імкнецца асэнсаваць досыць цяжкую для перакладу на мову мастацтва праблематыку.

Ілья СВІРЫН / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

ловай акустыкай, але і сваёй “сфармаванасцю”, якая па-збаўляе ўсялякіх клопатаў пра візуальны складнік.

Яўген Рагозін паўдзельнічаў у якасці саўнд-дызайнера ў мностве разнастайных праектаў. У тым ліку, ён ужо не раз выкарыстоўваў гук у экспазіцыйным асяроддзі — у сукупнасці з іншымі кампанентамі, якія забяспечвалі вядомыя мастакі. Але гэтым разам пайшоў куды далей. Ідэя зрабіць выставу, якая складалася б толькі з гучы, прыйшла да яго яшчэ гадоў дзесяць таму — і ўрэшце ўвасобілася.

Аднак чым тлумачыцца такое прышчэпнае адмаўленне ад візуальнага складніку? Балазе, як лічыцца, ці не ўсе людзі ўспрымаюць свет найперш менавіта праз вочы.

— Па-першае, гэта няпраўда: далёка не ўсе, — тлумачыць аўтар. — Па-другое, мы маем зносіны па-ранейшаму праз маўленне. І па-трэцяе, яшчэ адна мэта майго праекта — прыцягненне ўвагі да слыховага ўспрыняцця свету. Да тых гукавых экалагічных праблем, якія спаралжае агрэсіўная насычанасць гарадскога асяроддзя. Ладная частка жыхароў мегаполіса падыходзіць да 50-гадовага веку з абмежаванымі па слыху. Дынамікі ў метро, якія гаркаюць літаральна ў цябе над вухам — гэта ў парадку рэччэ. Мы ўжо прызвычаліся не надта звяртаць на іх увагу. І таму мне б хацелася засяродзіць увагу сучасніка на тым, што ён чуе.

— Па-першае, гэта няпраўда: далёка не ўсе, — тлумачыць аўтар. — Па-другое, мы маем зносіны па-ранейшаму праз маўленне. І па-трэцяе, яшчэ адна мэта майго праекта — прыцягненне ўвагі да слыховага ўспрыняцця свету. Да тых гукавых экалагічных праблем, якія спаралжае агрэсіўная насычанасць гарадскога асяроддзя. Ладная частка жыхароў мегаполіса падыходзіць да 50-гадовага веку з абмежаванымі па слыху. Дынамікі ў метро, якія гаркаюць літаральна ў цябе над вухам — гэта ў парадку рэччэ. Мы ўжо прызвычаліся не надта звяртаць на іх увагу. І таму мне б хацелася засяродзіць увагу сучасніка на тым, што ён чуе.

На думку аўтара, музейная прастора вельмі зручная для рэалізацыі гукавога праекта — не толькі адмыс-

— Гэта вельмі аб’ёмная тэма, якая аб’ядноўвае дзве нашы краіны, — тлумачыць саўнд-мастак. — І насамрэч яна для кожнага з нас вельмі блізкая, хаця далёка не кожны гэта ўсведамляе. Многія мае знаёмыя маюць праблемы са шчытападобнай залозай, нашы целы па-ранейшаму працягваюць радыёактыўныя часціцы матэрыі. Чарнобыль нікуды не падзеўся, хацелі б мы таго або не. Ён заўсёды побач з намі, хай сабе і незаўважна.

Па словах Яўгена Рагозіна, падрыхтоўка выставы запатрабавала ад яго нямала часу, прычым ладная яго частка пайшла на скрупулёзнае вывучэнне разнастайнай літаратуры:

— Цягам апошняй паловы года я прачытаў пра Чарнобыль усё, што толькі здолеў знайсці — ад справаздач МАГАТЭ да ўспамінаў ліквідатараў і жыхароў навакольных мясцін. І на свой розум пераканаўся,

Якая на слых радзіяцыя

што тэма страшная. Але заць пра гэта трэба.

Выказванне ўражае ўжо хаця б сваім маштабам — толькі ў прасторы Музея Заіра Азгура размешчана болей за паўсотні разнастайных крыніц гучы. Некаторыя з іх працуюць пастаянна, ствараючы агульны фон экспазіцыі, некаторыя — раптоўна “падаюць голас” пры тваім набліжэнні (яны забяспечаныя адмысловымі датчыкамі руху), некаторыя даступныя праз навушнікі.

Выстава пачынаецца ўжо на першым паверсе музея — у колішняй фарматорскай — і запаняе амаль усю яго прастору. Чатыры роз-

ныя памяшканні (уключна з калідорам) мясцілі чатыры складнікі праекта.

— Я ставіў перад сабой задачу пагрузіць слухача ў чатыры розныя станы энергіі, — распавядае аўтар. — Праект мае Залу стварэння, Залу спакою, Залу захавання... І ўрэшце, самая вялікая частка выставы прысвечаная стадыі разбурэння.

Гукі, рассяпаньня па ўсёй гэтай прасторы, даволі размаітыя па сваім характары. Гэта і незразумелага паходжання электронныя шумы, і музычныя кампазіцыі, запісаных спецыяльна для праекта, і фрагменты архіўных фанарам, на

які можна пазнаць галасы вядомых навукоўцаў і гістарычных дзеячаў кшталту Курчатава або Хрушчова. Або характэрны тэмбр Левітана, які зачытвае дыктарскі тэкст пра першыя савецкія выпрабаванні атамнай энергіі.

— Гэта ні ў якім разе не дакументалістыка — хаця ў аснову праекта ляглі, у тым ліку, і дакументальныя матэрыялы, — тлумачыць Яўген Рагозін. — Гэта мой аўтарскі, мастацкі погляд на тую падзею і звязаную з імі праблематыку. Гэта ад-

носіны да тэмы праз прызму маёй свядомасці.

Пэўна, менавіта таму выстава не мае акрэсленага мэсэджу і ні да чаго пэўнага не заклікае. Гэта свайго кшталту інфармацыйная прастора, дзе рэцыпіент, рухаючыся па ўласным маршруце, можа знаходзіць свае сэнсы і інтэрпрэтацыі.

На думку аўтара, музейная прастора вельмі зручная для рэалізацыі гукавога праекта — не толькі адмыс-

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Па словах Сяргея Грыневіча, пачалося ўсё яшчэ гадоў шэсць таму, калі мастак — як і многія яго вялікія папярэднікі — зацікавіўся тэмай Страсцей Хрыстовых.

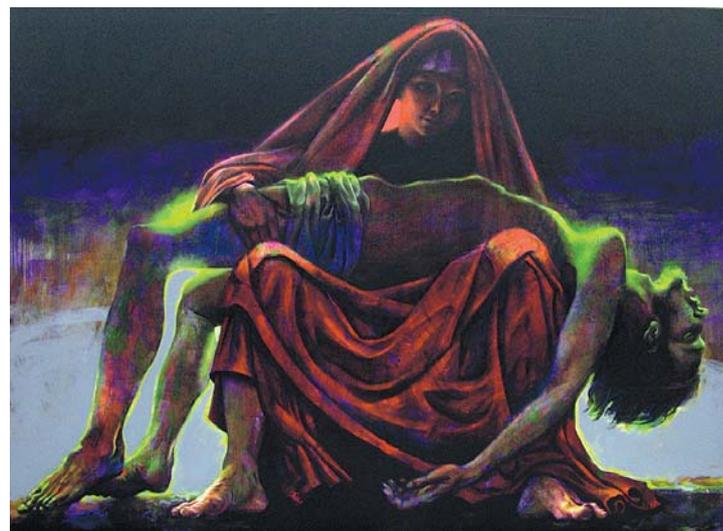
— Я саманалейна вырашыў: хаця тэма для сусветнага жывапісу і “вечная”, яшчэ не ўсё ў ёй сказана, — апавядае ён. — Зразумела, нават думак пра тое, што мае творы будучы знаходзіцца ў храме, тады не ўзнікала. Пагатоў, гэта не сакральнае мастацтва як такое, а проста ўзор сучаснага жывапісу. Мне было цікава самому пе-

раасэнсаваць традыцыйны сюжэт. Так з’явіўся трышчэ з укрываваным Хрыстом, “Піета”, а потым і мая версія “Тайнай вячэры” — у вялікім фармаце, які я вельмі люблю. Некалі пры нагодзе паказваў яе аднаму святару ў Санкт-Пецярбургу, але яго водгук не быў ухвальным: усё ж, маё візуальнае ўвасабленне вядомага сюжэту далёка ад кананічнага.

А вось клір у Гродне гэтымі маймі творамі зацікавіўся. Пару гадоў таму прыходзілі да мяне ў майстэрню праваслаўныя святары, потым і ксяндзы. Разважалі, што з гэтым рабіць — ці варта такія творы ўключыць у царкоўны кантэкст.

Не так даўно ў касцёле рэдамптарыстаў у Дзевятоўцы

Хрыстос, уваскрэслы ў Гародні

з’явіўся новы вікарый — айцец Юзаф Гэнза, чалавек вельмі прагрэсіўных поглядаў. Знаёмыя парафіяны прывялі яго да мяне ў майстэрню. Ён убачыў гэтыя творы і адразу сказаў: гэта маё, трэба рабіць!

Што прыемна адзначыць, усе арганізацыйныя клопаты парафія ўзяла на сябе. Прыехалі, загрузілі... “Тайную вячэру”, якая да-

соль ніколі не пакідала прасторы маёй майстэрні (многія карціны ў мяне разыходзяцца, але гэтыя я трымаю пры сабе: не хочацца з імі развітвацца) вывесці было вельмі складана: чатырохметровай даўжыні халасціна ледзь пралезла ў дзверны праём.

Экспазіцыю — ці, дакладней, інсталяцыю —

таксама рабілі вернікі, цікава пагуляўшыся з чырвонымі драпроўкамі. Я ў гэты час наогул мусіў ад’ехаць за мяжу і вярнуўся ў Гродна толькі ў Вялікі чацвер. На наступны дзень мне патэлефанавалі і сказалі абавязкова прыйсці на вечаровую службу, прысвечаную Страсціям Хрыстовым.

Я адстаяў яе поўнасьцю, назіраючы за тым, што адбываецца. Поўны касцёл — недзе пад тысяччу чалавек. Людзі рознага веку, шмат дзяцей, моладзі. Цішыня, засяроджанасць...

Што найбольш уразіла, дык гэта казанне ксяндза Юзафа. Ён вельмі грунтоўна распавёў пра тое, як велікодная тэматыка прадстаўлена ў мастацтве — у музыцы, літаратуры, жывапісе... Урэшце, святар прывёў у прыклад і мае творы.

Перад службай у сакрыстыі мяне далікатна запыталі, ці можна прыгадаць у казанні маё імя. Я пагадзіўся, але папрасіў, каб мяне не выклікалі — бо гэта ж не вернісаж. І сапраўды, казанне вельмі адрознівалася ад звыклых для нас дзяжурных мастацтвазнаўчых прамоў. Многіх яно ажно на слязу прывявала.

Ужо на наступны дзень пайшлі пагалоскі. У дзень-дзень сетках да мяне сталі “грукацца” парафіяне. Шмат атрымаў я паказкаў. І вельмі рады, што такое разуменне паміж рэлігіяй і сучасным мастацтвам адбылося.

К

К

Пытальнік у назве — усюго толькі няспраджана інтрыга. У тым, што новы спектакль Вялікага тэатра "ўзляціц" на хвалі глядацкага пошты, няма ніякіх сумневаў. На ўсе тры пераможныя паказы, што ішлі запам у будні дзеньчыны 16—18 красавіка, квіткі былі распроданыя цалкам. Упэўнена, тое ж будзе і надалей, бо на публіку дзейнічае найперш магія назвы і імя кампазітара — класіка не толькі вальсаў і венскай оперы, але і навагодне-святочнага настрою незалежна ад надвор'я.

Надзяе БУНЦЭВІЧ / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Разалінда — Настася Масквіна, Генрых — Васіль Мінгаляў.

Ну а згадана ў назве котка — гэта я. Не белая і не чорная. Дарэчы, цэлая каціная зграя ёсць і ў спектаклі. Чорная, чуткая (як-ніж балетныя), з чаровнымі вушкамі і таго ж колеру доўгімі хвастамі, яны спрыта на скачун на бале у князя Ароўскага (даскладней, рускай княгіні), пераапранутай дзеля маскараду ў мужчынскае адзенне). Ёсць і некалькі дзівак Вялікага, у выглядзе роставых лялькі з вушкамі сквананымі ўнутры артыстамі, прырошчана п'янаму турэмніку Фрошу ў трынай дзе. Топкай хіба ж гэта мышка — хаць і смешна-вясёлая? Хутчэй, адзін з тых пацукіў, што прынісліся гараднічому ў "Рэзёрвы".

Лютая мышь (па-нашама, кажан) у выглядзе Батма-на ўзнікне ў балетным праглы на музыку Уверцюры і

ў фінале добра пастаўленых паказоў, гоісаючы пад каласнікамі і тым самым дагатовка даказваючы: узлет адбыўся! Ды з галавы не ідуць тыя коткі фантазіяна-інфернальнай масці. Можа, іх чаравань усе ж адкрыць?

Увогуле ж, гэта твор Штрауса ў залежнасці ад прычыннага можа быць розна-малым, гульнявым, венска-вальсавым — ад пераганаў і лёгкіх жартаў "пры-жолы". Пастаўвай таму — першы варыянт лібрэта, дые рухавіком дзеяння становіцца помста: Фальк не можа дараваць Генрыху, што той кляўніў кінну ў пакарод вуліцы ў карнавальнай строі кажана, бо гэта выклікала кніны жаргадз і сагнава-ла балі ў сапраўдным фантане (сцэнаграфія), дарэчы, прыдумляў беларускі мастак Зінові Марголін, а Разалінду

Чалавеку ўласціва планавачь свае мары далёка наперад. Самая тыповая — сям'я, дамак ля мора і бязмежнае шчасце, што накрывае з галавой. Візуалізацыя мэты — справа з пункту гледжання псіхалогі нават карысная. Але толькі калі гэта не паветраныя замкі з паару алкаголю. Пра замкнёнасць ва ўласных пампкненнях, ад якога балюча ўсін навокал, разважае тэатральны праект HomoCosmos у прамер'ю "Убачыць ружовага слана".

Ілюстрацыя тэмы суаднесення чалавека з самім сабой і сошыўам. Праказалына, што пошукі ідуць не заўсёды роўна. І ўсё ж на-аўнясць такой пляцоўкі на сталічнай тэатральнай карце важная ўжо сама па сабе. Яна дапамагае нам сударканіцца з такім матэрыялам, на які напы рэпертуарная тэатра, на жаль, не звяртаюць увагі.

Гэтым разам HomoCosmos праэзглявае не толькі свой пяты паўнакартны спектакль, але і новае сцэнічнае пампкненне. Творчая каманда ажыцваляе п'яночку Hide на сталічнай тусовачай вуліцы Кастрычніцкай. Маркую, ад такіх пярэварэ праект толькі выйрае. Гледачу зараз не прыйдзецца кожны раз перапытваць, куды рушыцца на чарговае пастапоўка, а рэжысёрсам і акцёрам будзе прасцей выйсці з публікай на адну эмацыйную ўлоу —

Запрошаны венгерскі рэжысёр Міклаш Габар Керэньі сумяшчюў некалькі рэдакцый аперэты і дадаў туды ўласныя тэксты.

Ці ўзляціць мышаня, або згрызуць яго коткі?

ячы сябра-апаката, ён звяртаецца да іншага юроста — і таго праірае прахс: Генрых павінен сесці ў турму. Якую ж "Лютую мыш" мы атрымаў? Па-першае, сумуюту. Запрошаны венгерскі рэжысёр Міклаш Габар Керэньі сумяшчюў некалькі рэдакцый аперэты і дадаў туды ўласныя тэксты — давалася б, напоўненым жартамі. Але гумар — рэч вельмі тонкая, наўняйна афар-баваная. Дый нават самая смешная анекдоты трыба ўмець расказваць. А оперныя спевакі — гэта вам не акцёрскі падкаваныя комікі, зольныя выплываць рогат алдым сваім з'ўбленнем. У спектаклі ж акцёр зброены не на музыцы, а на раз-

моўных дыялягах, з-за чаго таўдныя тэмаірым разуглярна "завісае", бы праблемны каміт'юж. Так што для па-трымання добрага настрою, на які рэжысёр глядзі, тэатра, можа, варта выдаваць запрашальнік тым, хто па-абявае заратаці смяіцца? Ші ўключыць, як гэта робіць у сіт'юмак, смех на фанарэма. Па-другое, спектакль атрымаўся неверогадна трукастым. Сцэнаграфія і касцюмы, пры ўсёй маштабнасці прычы неадзінкіх мастакоў, не назаваў венгерскі баяшча памеру нашы сіт'юны, імкнучыся максімальна зменшыць яе глыбіню, пакінушы артыстам вышпугнуты перад аркестравай

ценню — у спалучэнні са дае разгарнуцца балету. Функцыянальнасць гэтай канструкцыі ды іншых дэталу кіштату чарох вольных масак, расставленых і па-аўнава, можа, варта выдаваць запрашальнік тым, хто па-абявае заратаці смяіцца? Ші ўключыць, як гэта робіць у сіт'юмак, смех на фанарэма.

У спектаклі занятыя: Кацярына Бондарова, Іван Трус, Настася Баброва, Дамітрый Ягорыў.

каршы раскласці па палічках не толькі сваё атэчэнне, але і будучыню. Ён пера-яждзе ў ідэальны па ўлас-ных мерках дом, які называе "ружовым сланом", і па-абірае пад інтэр'ер жонку, каб рэалізаваць такіх жа — амаль вымераных пад лінейку — мары пра сям'ю і дзіця.

Спадарыны Шымановіч у сцэнаграфіі заае жорстка вывераныя геаметрычны рытм, які раз'ядла чорную плоскасць "карцінкі" стэ-рыльна белымі кубамі роз-най даўжыні. Гэтая роўнядзь кантраснае колераў залівае атрапа-ружовымі відэапраекцыямі-сненнымі, якія не даюць магчымасці Леві і яго каханкам Катрыні (Настася Баброва) і Смо-не (Кацярына Бондарова)

мая "клочы" да інтэрпрэтацы хрэстаматыйна выдомата твора. Новая сюжэтная адаптацыя не вырастаюва-юць, бо скраваны ў розныя бакі, а не б'юць у вызначаную мэту. Тое ж поле ілюзіі тычыцца і героюў. Правысшы мужа, Разалінда раскнае перад Альфрэдам накінуты на плечы халат, але "каханак" абрае бутэльку, напіваючы-ся "ў алейку". Не паспелым насалодзіцца вечарынай, Альфрэд апынецца ў турме. Выпраўляючыся на баль, Генрых хоча "алігнуцца" (на-самрэч, пераапрануты жонка), на якую ён заклучае па-ры, падманам завалоўвае яго талісманам-папцінкікам. Па-крывуджаная геранія гатовая на адзольтэр з Фалькам, але таго ангажыруе гаспадарыня

Сцэнаграф спектакля — венгерскі мастак Тамаш Ракаі.

бало. Фальк вымушаны скарыцца прымамыкам апош-няй, хаць хоць алімпосіць Генрыху ішэў і ў шлоб'юны блыскай бронзі. Пастапоўка прысвома здымаюць глінзін і блыск з элітнай ту-шчынкі, набліжаюць яе да тан-нага, безруч'юнага, сільманта да пошлэйшай кабары. Нават не кабары, а "карпаратыў" 1990-х з выбаркамі "новых рускіх". Але што наўзямем — якія адкрыць? На жаль, іх няма.

Перад намі развароўвае чарала няспраджанае наадзій. Ідзі з гульнёй у кошкі-мышкі, зваўлена ў спектаклі пункцірам (і, зладзе, выпадкова), губляецца. Кінутыя, пазабўленыя лагіна-ага развіцця і іншыя мажы-

ват у зарумненых колпак перасоўны кубоў ці ў ад-павелай акантонцы падклад-кі піжжака (якую змогуць прыкмеціць толькі самыя ўважлівыя). Кацярына Шы-мановіч элагантна сковае пра-стору шымыным ружо-вым, каб ілюзіі не даваліці дзейным асобам вынырнуць у рэальнасць. Пра разво-еннасць усупрамя героямі рэалізацыі гавораць і дзве (іноў сіметрычныя) безга-ловыя фігуры на заднім пла-не: тым, хто замкнёны ў кап-суле гэтай кватэры, больш важна форма, чым змест.

Эстонскі рэжысёр Кал-дзю Куду, запрошаны на пастапоўку камандай HomoCosmos, у цэнтр увагі выносіць праблему распу-да асобы. Яго Леў і выка-наны Івана Труса гатовы прыблж галавой сціну, каб толькі дасягнуць сапраба-вана. Нават не звартаючы ўвагі, чую галаву для гэтага выкарыстаць — сваю ці жа-ночнюю... Зыходзячы з фраз-матэрыясі тэксту, рэжы-сёр будзе дзейнае на такой жа шкідліваці бытавых ся-

Канцэрт на трох як прывітанне з 1990-х

Росквіт беларускага бардаўскага руху быў у 1990-я гады. Тады колькасць аўтараў і выканаўцаў ішла на дзясяткі, нават сотні. Былі канцэрты, фестывалі, курсы, тэле- і радыёэфіры. Га-лоўнае, з'явілася многа добрых бардаў. Але з часам амаль усе яны зніклі з вачэй публікі, як і тыя фестывалі. Таму афіша кан-цэрта 17 красавіка ў малой залі КЗ "Мінск" з удзедам трох "зо-рак" таго часу — Андрэя Мель-нікава, Змітра Бартосіка і Алега Мізулы — выглядае нечаканым прывітаннем з 1990-х.

Надзя КудРЭЙКА / Фота Віктара ВЕДЗЕНЯ

Андрэй Мельнікаў, Зміцер Бартосік, Аля Кляпюнікаў і Алег Мізула.

Білетны канцэрт у сапраўднай канцэртнай зале — падзея, якая не проста зашпаквала, а нават выклікала спадзіван-не, што ў публікі ішоў вяртацца ші-каваць да жанру. Алтымістычныя чаканні былі папраўлена рэальнас-цю: сабралася толькі каля 40 гледачоў, прычым большасць з іх — сабыстыя дзіцячыя арганізатара канцэрта Алега Мізулы. Відавочна, што брак рэкламы адыграў сваю ролю.

Для знаёмых з творчасцю згаданай трыццязна красавічкі канцэрта гучала досыць нечакана — "Любоў і каханне". У першую чаргу гэтыя нумары праславіліся, усё ж, не лірычнымі спевамі. Але для гістарычнай і пагры-ячыннай тэматыкі ў назве было слова "любоў". А ўвогуле, у канцэрте быў яшчэ адзін удзельнік — вядомы і па-аўдэіўнае "канцэртна на трох" — сваямі дзіўнымі таварышамі па бардаўскім шэ-чу. Атрымаўшыца гэта, як кажуць, з перанемным песпехам.

Але ў сваіх добрых пампкненнях Мізу-ла не спыняецца. Ён збіраецца лета-м прасвецці фестываль беларускай аўтарскай песні, сабраць на ім мэтраў і пачаткоўцаў, якіх пішуць па-беларус-ку. І дліць "нуль" у колікасі фастуэ-замініць на "адзін".

Свае Жалісці ён хоча зрабіць не-толькі турызцтвам, але і песенным, культурным цэнтрам. І гэта ў яго па-вінна атрымаць.

Вясна — час на ідэі

Я сёння адшукаў у шафе пінжак: Мінск напрыканцы красавіка пачаў рэпечыраваць лета. І ў яго, гляджу, атрымліваецца. Горача. Не стае дажджу. Але вялікае абуджэнне не спыніць. Вясновы пачатак лета — час нараджэння новых ідэй. Яны рознакаляровымі птушкамі лунаюць над аб'ектамі. Галоўнае — разгледзець іх і прымусяць працаваць на сябе. Супрацоўнікі Лідскай раённай бібліятэкі імя Янкі Купалы прыдумалі сабе “Бібліязецкі”. Квэст для падлеткаў “Уперад” прысвячаўся 75-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Яўген РАГІН

Глоўнымі ўдзельнікамі квэсту сталі дзесяцікласнікі ліцэя № 1. Ім было наканавана паспрабаваць сябе ў ролі падпольшчыкаў горада Ліды, сабраўшы разам нумар газеты “Уперад”, якая выпускалася ў гады Вялікай Айчыннай вайны на тэрыторыі Лідскага раёна мясцовым падпольным гаркама-райкам КП(б). На маршруце трэба было заняцца бібліятэчным арыентаваннем, успомніць героя-земляка, расшыфраваць утоеныя звесткі. А на прывале кожны з удзельнікаў згадваў любімыя кнігі і мастацкія стужкі пра Вялікую Айчынную вайну. Пра квэставую прыдумку, зграбную і сапраўды цікавую, напісала загалчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Лідскага раённай бібліятэкі імя Янкі Купалы Дар’я Марцінкевіч.

Тэму Бібліяночы працягваюць бібліятэкары Гродзенскага раёна. Да прыкладу, у Скідзельі гарадская бібліятэка прапанавала чытачам бібліякаварыню. Дзейнічаў у ёй і літаратурны рынг, на якім абіраўся самы дасведчаны аматар чытання. А Парэцкая сельская бібліятэка напярэдадні Вялікіх пастаралася далучыць чытачоў да пра-васлаўнай літаратуры, да адраджэння і захавання нашых культурна-гістарычных традыцый.

Столінская цэнтральная раённая бібліятэка надала ўвагу Вялікаму посту як сродку ўмацавання маральнага здароўя. У мерапрыемствах бралі ўдзел святары, а таксама — прадстаўнікі аддзялення дэзнага знаходжання інвалідаў Столінскага тэрытарыяльнага цэнтра сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва. У бібліятэчнай зале працуе выстава “Вясна духоўная”. Пра

гэта напісала галоўны бібліятэкар аддзела абслугоўвання Столінскай цэнтральнай раённай бібліятэкі Грына Навумчык.

Аразу некалькі творчых праектаў прысвяцілі бібліятэкары Браслаўшчыны 75-годдзю Вялікай Перамогі. Гэта краязнаўчы конкурс “Раздзіма. Перамога. Памяць”, бібліятэчная эстафета “75 добрых спраў”, краязнаўчы чытанні “Старонкі браслаўскай гісторыі”, агляд-конкурс краязнаўчых дасе “Нашы землякі — наш гонар”. Усе праекты разлічаны на год, рэалізацыя іх ужо распачалася. Гэтую навіну паведаміла дырэктар цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы Браслаўскага раёна Волга Ляснеўская.

Гісторыка-дакументальная хроніка “Памяць: Бярэзінскі раён” адзначае 15-годдзе. У Бярэзінскай раённай бібліятэцы з гэтай нагоды сабраліся вясцоўцы, маладзё і не вельмі. Гаворка ішла не толькі пра стварэнне хронікі, але і пра 95-годдзе раёна. Дэманстраваліся дакументальныя матэрыялы з асабістых архіваў, а таксама — напрацоўкі бібліятэчных краязнаўчых экспедыцый. Агучваліся малавядомыя факты з біяграфій геаграфічных кавалераў, ахвяр сталінскіх рэпрэсій, сведка злучыстваў акупантаў, выгнаннікаў у Германію, герояў-партызан, франтавікоў.

Наступная інфармацыя таксама з Ліды. У Палацы культуры горада ў свой час прыдумалі і заўжды рэзанансна рэалізуюць Адкрыты характэрны фестываль-конкурс ArtDance Fest. Акцыя сабрала каля

На здымках:
1 Полаччына: Алея землякоў.
2 Бібліяночы ў Гродзенскім раёне.
3 Лідскія “падпольшчыкі”.
4 Юныя ўдзельнікі фестывалю ArtDance Fest.
5 Сябры клуба “Сустрэча” ля муруў Гальшанскага замка.

800 удзельнікаў з розных танцавальных калектываў. У намінацыях “народныя танцы і стылізацыя” першае месца заняла ўзорная студыя танца “Галактыка-В” філіяла Верцялішкаўскага цэнтра культуры Гродзенскага раённага культурна-інфармацыйнага цэнтра, у намінацыі cheerleading — танцавальны калектыв Skyline Лідскага раённага цэнтра творчасці дзяцей і моладзі, у намінацыі streetdance — студыя сучаснага танца ArtDance Studio з Ліды.

Мастацтвазнаўца аддзела мастацкай творчасці Палаца мастацтваў Бабруйска Наталія Кулікова распавядае: “Нашым аддзелам і супрацоўнікамі Цэнтральнай дзіцячай бібліятэкі імя Аркадзя Гайдара быў арганізаваны майстар-клас па лопаляцены. Майстрыха Наталія Чайко ў свой час самастойна авалодала гэтым рамястом. Яна з’яўляецца лідэра і кіраўніком клуба “Народныя рамествы” ў Цэнтры сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Ленінскага раёна Бабруйска”.

Пра Ашмянскай раённай бібліятэцы дзейнічае клуб “Сустрэча”. Яго пасяджэнне гэтым разам ладзілася ў Гальшанах. На сустрэчу быў запрошаны спецыяліст па музеях і аховы гісторыка-культурнай спадчыны аддзела метадычнай работы раённага цэнтра культуры Сяргей Жылік. Загадчык аддзела абслугоўвання і інфармацыі бібліятэкі Святлана Галінская піша, што Сяргей Аляксандравіч — вандруйнік, жывапісец, садавод (спецыялізуецца на вырошчванні туй і ружаў), нязменны вядучы раённых мерапрыемстваў. Сяргей Жылік распавёў прысутным пра гісторыка-культурны каштоўнасці раёна, адказаў на пытанні.

Чарговая — і не абыякая — ідэя, якую пачынае раскручваць аддзел культуры Гродзенскага райвыканкама Наталія Рамановіч. Чым займаецца акадэмія? Наладжаннем турыстычных паездак і экскурсій. Асабіста я лічу гэты праект самым сацыяльнаарыентаваным і карысным з пералічаных у гэтым артыкуле. Дык вось, Наталія Рамановіч піша: “Вандравак апошнім часам было імат. Удзельнікі калектываў народнай творчасці Квасоўскага цэнтра культуры і развіцця народнай творчасці наведалі Свята-Успенскай Жыровіцкай манастыр, царкву Святога Міхаіла ў Сынкавічах, форт № 2 Гродзенскай крэпасці, Аўгустоўскай тэатра. Для клубаў аматараў танца “Драйв” і аматараў пазіі “Вясёлка” Копцеўскага цэнтра культуры ладзіліся экскурсіі ў Музей ручніка ў сектары музея-выставачнай дзейнасці вёскі Зарачанка Сапоцкінскага культурна-турыстычнага цэнтра, на форт № 4 Гродзенскай крэпасці, на алею паміж аграапарка Копцеўска”. Далей аўтар паведамае, што адной з галоўных задач праекта з’яўляецца навучанне сталых людзей абыходжанню з сучаснымі электроннымі сэрвісамі, якія эканомяць іх час і грошы для наладжвання самастойных экскурсійных паездак.

Маштабнасць праекта — гарантыя яго доўгажыцця. Падаецца, задумка Полацкага раённага цэнтра культуры “Гісторыя Полаччыны ў асобах” — менавіта такая. Героямі становяцца людзі, якія дасягнулі пэўных прафесійных вышын і не забыліся пры гэтым на малую радзіму. Гэта настаўнікі, урачы, кіраўнікі прадпрыемстваў... Сёлета ў аграпарку Гомель адбылася сустрэча з начальнікам Полацкага вагоннага дэпо Віцебскага аддзялення Беларускай чыгункі Міхаілам Жахоўскім. Разам з аднавяскоўцамі Міхаіл Аляксандравіч заклаў Алею землякоў з дзесяці туй. Потым адбыўся каніёрт. Пра падзею паведаміла рэдактар Полацкага раённага цэнтра культуры Кацярына Паўловіч.

І апошняе, але надзвычай важнае. Для прыцягнення ўвагі грамадскасці да пытанняў аховы і захавання сусветнай культурнай спадчыны, работнікі культуры Гродзенскага раёна добраўпарадкавалі аб’екты фартыфікацыйных збудаванняў 68-га Гродзенскага ўмацаванага раёна (1940 — 1941 гады) і Гродзенскай крэпасці (1887 — 1915 гады). Акцыя прайшла пад дэвізам “Захаваем культурную спадчыну разам”. Прыбраны лістоц, будаўнічы друц, ачышчаны ад зараснікаў прылеглыя да аб’ектаў тэрыторыі. Работнікі Рацішкаўскага цэнтра культуры рэканструявалі падзеі таго часу. У памяць аб загінутых запалены лампадкі на форце № 1 у вёсках Загараны, № 2 — Наумовічы, № 4 — Стральчыкі. Ва ўсіх аграпарках у рамках акцыі “Гонар” работнікі культуры добраўпарадкавалі іншыя гістарычныя аб’екты, помнікі баявой славы і месца вайсковых пахаванняў. А ўсе музеі правялі акцыі адкрытых дзвярэй. Свае мерапрыемствы ладзілі і бібліятэкі раёна.

Аграгарадок Цёмны Лес не першы год з'яўляецца аб'ектам пільнай увагі журналістаў. Але пішуць матэрыялы і здымаюць рэпартажы яны не толькі пра тое, як мясцовыя прадпрыемствы выконваюць і перавыконваюць вытворчы план. Прадстаўнікі СМІ ўжо даўно праклалі сцэжку да тамтэйшага музея, прысвечанага паэццы Ніне Кавалёвай. Зрэшты, не забывае прэса наведвацца і ў сельскі клуб. Давайце і мы з вамі адправімся ў гэты населены пункт — з “інспекцыяй” яго ўстаноў культуры. Наперад і з песняй! Памятаеце, як у фільме “Афона”: “В темном лесу, за лесом”?

Алег КЛІМАЎ, Мінск — аграгарадок Цёмны Лес
Дрыбінскага раёна — Мінск / Фота аўтара

Цёмналескі сельскі клуб.

Бібліятэка-філіял Дрыбінскай бібліятэчнай сеткі.

ПАЭЗІЯ ЯК ЛЕКІ АД БОЛЮ

Праект “Край мой сэрцу дарагі” — гэта асноўная краязнаўчая праграма, па якой працуе Цёмналеская бібліятэка-філіял Дрыбінскай бібліятэчнай сеткі. У сферы яе інтарэсаў — гісторыя аграгарадка і яшчэ 12 вёсак (раз на месяц у самыя аддаленыя з іх прыязджае бібліёбус). А сабраныя матэрыялы — у нагу з праграмамі — алічбоўваюцца, архіў пастаянна папаўняецца, асабліва літаратурнымі дакументамі. І нарэшце іх сабралася настолькі шмат, што пяць гадоў таму пры ўстанове было вырашана алкрыць літаратурна-краязнаўчы музейны пакой Ніны Кавалёвай.

Гэтая ўраджэнка вёскі Еськаўка Дрыбінскага раёна цяпер жыве ў горадзе Горкі. Калі будучай паэццы споўнілася 18 гадоў, яна атрымала траўму спіны. Праз тры гады пачалі імкліва выяўляцца яе наступствы — перасоўвацца дзяржачы стаяліся ўсё цяжэй. І аднойчы яна апынулася практычна прыкаванай да ложка. Ужо больш за дзесяць гадоў Ніна Дзімтрыеўна з яго зусім не ўстае. Гэтым летам яна справіць 70-годдзе!

Паэтычныя творы спадарыня Кавалёва пачала пісаць незадоўга да свайго 30-годдзя, а да таго яна зацікавілася народным мастацтвам і стала збіраць у роднай вёсцы розныя абрады. У яе творчым багажы — некалькі кніг, за 40 песень, напісаных на яе вершы (музыка некаторых з іх — таксама яе аўтарства). Увагай людской яна не абдзелена — ёсць тыя, хто аказвае ёй штодзённую дапамогу, ды яна і сама дапамагае парадамі літаратурна-пачатковаму.

У экспазіцыі “Паэтычная зорка маленькай радзімы” прадстаўлена больш за тысячу матэрыялаў пра жыццё і творчасць Ніны Дзімтрыеўны — асабістыя рэчы (у тым ліку вышыўка, якой яна займалася, кнігі і рукапісы, выданні, якія распавядаюць пра яе, арыгінальныя фотаздымкі і дакументы, аўдыяматэрыялы, партрэты паэткі...)

Адным са стваральнікаў гэтага кутка чалавечка лёсу з'яўляецца бібліятэкар Алена Шавардова.

Светлыя людзі Цёмнага Лесу

Ніна Скокава: “Гэта вышывала мая мама...”

Алена Шавардова ў музейным пакоі, прысвечаным паэццы Ніне Кавалёвай.

Валянціна Гоманова: каля сарака гадоў у культуры.

— Сярод тых, хто стаў ля яго вытокаў, — клуб для дзяцей і падлеткаў “Спадчына”, — інфармуе яна. — Аб'яднанне цалкам адпавядае сваёй назве — з яго членамі мы праводзім краязнаўчыя працы, ладзім розныя мерапрыемствы. Ёсць у мяне і дарослыя актыў, што таксама па-рознаму працягвае сябе ў жыцці бібліятэкі — ад задумкі якіх-небудзь акцый і ўдзелу ў іх да ўборкі навакольнай тэрыторыі.

У мерапрыемствах ухіль робіцца на краязнаўства. Амаль кожны месяц праводзіць імпрэзы, якія папулярныя творчасць Ніны Кавалёвай. Эксклюзівам стаў у 2016 годзе бібліятэкафон. Дзейнасць бібліятэкі папулярныя, напрыклад, праз інтэрнэт. Кажучы пра наведванне, “цяжкай групай” Алена Міхайлаўна называе падлеткаў:

— Пакуль дзеці маленькія, яны з задавальненнем чытаюць папярковыя кнігі. Але як толькі пачынаюць засваецца камп'ютар — не на ўзроўні адных толькі гульняў, то цікавасць да чытання падае. Людзі зусім ужо старэйшага пакалення таксама не такія частыя нашы наведвальнікі, але гэта і зразумела.

Бібліятэчны фонд філіяла складае каля сямі тысяч найменняў.

— Вядома, хацелася б, каб беларускую літаратуру

чыталі больш, — кажа спадарыня Шавардова. — Але і сёння не скажаш, што на яе зусім няма попыты.

Дарэчы, акцыі, якія прапагандаюць беларускую мову і творы айчынных аўтараў, а таксама сустрачкі з пісьмнікамі-землякамі, ладзіцца ва ўстанове на пастаяннай аснове. І ўсё-ёсе мерапрыемствы ў бібліятэцы праводзіць толькі на беларускай!

Па словах Алены Міхайлаўны, нейкіх цяжкавырашальных, а то і зусім невырашальных праблем у дзейнасці ўстановы няма. Адно што, за дзесяць гадоў працы бібліятэкарам ёй паднадакучыла “папертурчасць”: на думку маёй суразмоўніцы, ад некаторых справаздач можна было б і адмовіцца.

ЯК САБРАЦЬ ЗАЛУ

У Цёмналескім сельскім клубе “ладзяць баль” пяць фарміраванняў — народны ансамбль “Журавінка”, аматарскае аб'яднанне “Залаты ўзрост”, клуб аматараў народнай песні “Вяснялуха”, дыска-клуб “Фантазія” і дзіцячы клуб гульні і забаў “Алдчывай-ка”. На “культурным полі” аграгарадка сеюцца добрае і вечнае лодзі розных узростаў — ад самых маленькіх да тых, каму за 80. А “пажынаюць” іх плады насельнікі не толькі Цёмнага Лесу, але і яшчэ 12 вёсак, размешчаных у зоне

распаўсюджвання культурнай дзейнасці ўстановы. У іх з бясплатнымі выступамі перыядычна выезджае канцэртная брыгада з пяці чалавек, рэпертуар якой складаюць народныя песні. Вуліца, альтанкі, дамы — гэта тыя пляцоўкі, на якіх яны дораць сваё мастацтва мясцовым жыхарам. А, напрыклад, вялікія праграмы “Журавінкі”, якія праходзяць і за межамі раёна, — білетныя.

— Практычна кожны год мы дзімаем людзей у нашыя склады, а то і наогул збіраем новыя, — распавядае загадчыца сельскага клуба Валянціна Гоманова (каля 40 гадоў яна працуе ў культуры, болей за 20 — на чале СК). — Хтосьці сыходзіць па ўзросце, хтосьці — па іншых прычынах. Выпускнікі школы з'яжджаюць паступаць у навуальныя ўстановы, і мы выпраўляемся ў класы заклікаць у калектывы клуба маладзёжную дзятву. І задача гэта нялёгка — каго-небудзь угаварыць.

Як вынік, публіка на імпрэзах у СК, у асноўным, складаецца з гледачоў пажылых і зусім юных. Тая самая сітуацыя і з наведваннем бібліятэкі: немалая частка “прамежкавага пакалення” да культуры далучаецца “праз не хачу”.

— Але 30 — 40 чалавек у зале, разлічанай на 50 пасадных месцаў, на імпрэзы збіраюцца. Ад-

нак адной аб'явы ля клуба недастаткова для такой улікі: трэба абысці людзей, патэлефанаваць ім, запрасіць, — дзеліцца Валянціна Фёдараўна сакрэтам запаўняльнасці.

Нічога вам не нагадае сказанае? Некаторыя з айчынных “зорак” пры арганізацыі ўласных канцэртаў прыблізна падобны падыход і выкарыстоўваюць (маштабы, праўда, іншыя). А што рабіць? Згодна з планам платных паслуг, СК павінен зарабляць у месяц 80 рублёў. І, як кажа спадарыня Гоманова, кожны год план узрасце на пяць працэнтаў...

І ТАКОЕ ЖЫЦЦЁ

— Гэта вышывала мая мама, — паказвае мне ручнік Ніна Скокава. — І перадала яго мне са словамі: “Беражы, дачушка, будзе памяць пра мяне”. А вось і мая вышыўка, 1957-га года.

Цікава, што мама вышыўцы дачку не навучала — шасціра дзяцей было ў яе, тут бы за імі ды гаспадаркай усачыць. І маленькая Ніна асвойвала асновы рукадзелля сама — дзесьці падглядваючы, у кагосьці прасячы даць урок.

Прашавала Ніна Кірылаўна касірам, бухгалтарам. Агульны працоўны стаж у яе — амаль 40 гадоў. Нядаўна ёй споўнілася 83. Век самавіты, але на зда-

роўе яна асабліва не скардзіцца — хіба, кажа, ціск часам “скача”.

— Няма калі хварэць, калі ў цябе параса ёсць і куры, — жартуе яна. — Я калі працую, дык мне лепш становіцца. Двойчы была замужам, абодвух мужоў пахавала. Ёсць сын і дачка, яны тут жывуць.

— А як тутэйшая культура, на ваш погляд? Не хварэе? — цікавілася я

Каментарый Ніны СКОКАВАЙ:

— У Цёмным Лесе жыве шмат людзей перапенсиёнага і пенсійнага ўзросту. На імпрэзы ў клуб ходзяць далёка не ўсе з іх. Маладзё таксама не асабліва бяжыць. Іншы раз трэба для абраду ўзяць каго-небудзь на ролі нявесты і жаніха, каб маладзёшчыны былі, дык няма каго. Але ёсць мы — і самі спляваем, і на канцэрты ходзім! І з канцэртаў ездзім — у Дрыбін, Слаўгарад, Чэрыкаў, Магілёў...

Цяпер ужо не чытаю — зрок дрэнны. Ды і, шчыра кажучы, жыццё ў мяне такое было, што на чытанне часу не заставалася. А калі я пайшла на пенсію, дык, ведваючы мае спеўныя здольнасці, сталі клікаць адпавяць нябожчыкаў і вёсці памінкі. Болей за 230 чалавек я ў апошні шлях праводзіла...

Вос які ён — Цёмны Лес. Калі трагічнае і высокае, жыццё і смерць, светлае і змрочнае — усё побач. Так яно часта бывае і ў жыцці, і ў культуры ды мастацтве. Які ў аграгарадку калі і не працвітаюць ў цэлым, то ў нейкіх сваіх праявах дакладна квітнеюць.

Летась расійскі мастак Сяргей КАТРАН прывёз у Мінск бадай самую нечаканую выставу года. "Сакрэтная зона" ў Нацыянальным цэнтры сучасных мастацтваў уразіла не толькі атракцыйнымі інсталляцыямі і дзіўнымі экспанатамі, але і неспадзеўнай пазытыўнасцю ды інтэлектуальнай эквілібрыстыкай "стопяццотага" ўзроўню.

Сёлета той самы аўтар рызыкуе ўзняць новую планку — самага экстравагантнага арт-праекта. Неўзабаве ў Мінску стартуе праграма, завадатарам якой — па словах яе арганізатараў з культурнага хаба ОК16 — з'яўляецца мастак па імені Вялікае сямейства чайнага грыба Камбуча-Дастаеўскі.

На леташняй выставе Катрана дадзены "творца" выступіць у ролі кампазітара, выконваючы сваю араторыю "Ведзьмавы колцы". Гэтым разам яму даручана яшчэ больш пачэсная місія — запачаткаваць першую ў Беларусі міжнародную арт-рэзідэнцыю. На яе, дарэчы, ужо пададзена каля 25 заявак з самых розных краін.

Ілья СВІРЫН /
Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Мастак Вялікае сямейства чайнага грыба Камбуча-Дастаеўскі...

— Рэзідэнцыя разлічана найперш на тых аўтараў, што працуюць у памежнай зоне паміж навукай і мастацтвам, — тлумачыць яе ідэю Сяргей, які называе сябе куратарам праекта. — Галоўная ўмова — стварэнне сумесных твораў у калабарыячым з чайнымі грыбам. Вынікі могуць быць самымі разнастайнымі — і перформанс, і відэарт, і фатаграфія. Усё залежыць ад таго, што прапануюць удзельнікі рэзідэнцыі, абраныя адмысловым журы (у яго, зразумела, уваходзіць і сам грыб). Добра, каб хтосьці здзейсніў падключэнне да штучнага інтэлекту — або, прынамсі, тых яго зачаткаў, якія на сёння існуюць.

— Што калі ў рэзідэнцыі зачоха паўдзельнічаць мастак-традыцыяналіст?

— Выдатна! Лічу, на першым этапе наогул не павінна быць ніякай сепарацыі — хача пэўныя перавагі, усё ж, будучы менавіта мастакі, якія займаюцца мультыдyscyплінарнымі праектамі і схільны да эксперыментаў. Але праект адкрыты і для жывапісцаў або скульптараў. Мы не ўмешваемся ў мастацкі працэс і не хочам яго фарматаваць. Наша задача — толькі забяспечыць мастакам тэхнічную дапамогу ў рэалізацыі іх задумаў. Фігуральна кажучы, купіць ім пэндзлі і халстэну.

— А калі нейкі мастак будзе бачыць з грыбам — у якасці ўзаемадзеяння?

— Тады мы ўмяшамся і адхілім яго — па прычыне дрэнных паводзін. Але калі тая агрэсія будзе асэнсаваным мастацкім жэстам, тады... Тады трэба падумаць.

— Ці не здарыцца так, што атрыманыя ў выніку інтэрпрэтацыі будуць для публікі непрыемнымі?

— Гледзі: ёсць сацыяльныя сеткі, якія з'яўляюцца платформамі для сумоўя. Натуральна, там можа з'явіцца нейкі вычварэнец, але яго адразу спыняць і заблакуююць. Мы таксама

прадастаўляем платформу, выступаючы ў ролі інстытуцыі: ёсць адбор, калегіяльнае прыняццё рашэнняў, і верагоднасць сур'ёзнай памылкі тут мінімальна. А ўласная інтэрпрэтацыя толькі вітаецца. Менавіта ў гэтым і палягае задача мастака — супрацістая аланастайнасці мыслення.

— Я трохі не пра гэта. Чайны грыб — частка тваёй творчай практыкі. Але ты нібы дазваляеш "пакарыстацца" ёю іншым. Гэта як збунуюць шчотку пазычыць.

— Ды не, як у мастака ў мяне ёсць уласная кар'ера, і мой графік даволі шчыльна распісаны. Тое, што я трачу так шмат часу на расоўванне не іншага мастака — справа бескар'ернага, бо ніякіх дывідэндаў яна мне не прыносіць. Я мушу служыць яму ў якасці інструмента, што замяняе вочы, рукі і язык — грыб іх, зразумела, не мае. Ён здатны толькі ўплываць на мяне хіміка-біялагічным спосабам, накіроўваючы мяне дзеянні. Але я, усё ж, не насякомае, а істота куды больш складаная, і таксама дэманструю сваю волю. Таму грыбу даводзіцца са мною дамаўляцца. Гэта дзьялоў, узаемадзеянне.

— На адрас жрацоў не раз высювалі прэтэнзіі адносна няправільнай трактоўкі волі вышэйшых сіл. Хто яго ведае — апрача цябе — як насамроч будзе галасаваць гэты член журы...

— Не лічу сябе жрацом і ніколі шанамізмам не цікаўся. Што мяне заўсёды вабіла, дык гэта навука. Я і

Ці не сапсуём мы грыб Дастаеўскі?

...і яго калега Сяргей Катран.

атрымліваюся.

— Ці валодае грыб нейкімі чалавечымі якасцямі?

— Думаю, не. Мяркую, ён у поўным сэнсе слова нечалавек. Іншая форма жыцця. Ён жа нават не млекакормячае. Навука сцвярджае, што гэта наогул сімбіёз бактэрыі і дажджавога грыба. Аднаведна, дух супрацоўніцтва закладзены ў самой яго прыродзе.

— А чаму тады ты вырашыў, што Камбуча з'яўляецца мастаком?

— Толькі абіраючыся на ўласны стан: я адчуў, што ён дыктуе сваю волю праз мяне. Ніякіх доказаў у мяне няма. Але паколькі той грыб, з якім мы ўступілі ва ўзаемадзеянне, увесь час знаходзіўся ў майстэрні, унутры мастацкай кухні, няма нічога дзіўнага, што ўрэшце ён і сам стаў займацца мастацтвам: магчымасці выбару ў яго былі невялікія.

Цягам эксперыменту нам трэба высветліць, якімі могуць быць адносіны грыба і творчага чалавека — бо гэта ж упершыню ў сусветнай гісторыі!

— Гадоў дзясць таму я быў у гасцяў у вядомага маскоўскага мастака Аляксандра Пятлоры. Ён аб'ездзіў са сваімі акцыямі ўвесь свет, і ў Нью-Ёрку адзін галерэйшчык даў яму чайны грыб. Асольны мы і выдзем радаслоўноў: адкуль грыб з'явіўся ў таго галерэйшчыка, я не ведаю. І вось, Пятлора падарыў мне дарослую асобіну. Яе абрысы на прасвет нагадалі твар Дастаеўскага — таму і імя такое. На пачатку я не ведаў пра ягоныя планы стаць мастаком, а проста выкарыстоўваў яго ў якасці вытворцы напою — дарэчы, вельмі смачны ён

цэс яшчэ толькі ў самым пачатку.

— Ці паўплывала на грыб яго імя?

— Прозвішча "Дастаеўскі" паходзіць ад пачынальнай гэтай галіны роду. Ужо два яго наступнікі былі палобныя да сёстраў Чэхава. Ды і далей іх нешта ў рускую літаратуру панесла. Структура настолькі разгалінаваная, што па сямействе можна ўсю гісторыю пісьменства вывучаць.

— А як грыбы ставяцца адзін да аднаго? Ці ўнікаюць паміж імі нейкія інтэры, супярэчнасці?

— Не, ніякі! Па маім адчуванні, усе асобіны жывуць душа ў душу, як адно цэлае — нават знаходзячыся ў розных пасудзінах. У іх абсалютна няма канфліктаў. Цалкам магчыма, што ў яго ёсць і нейкая іншая мэта, утоёная. Што пад маркай усталявання кантакта з чалавекам ён шукае магчымасці, каб раптоўна нанесці ўдар.

— Ці няма тады страху ўзважана ва ўсю гэтую гісторыю?

— Яшчэ які! Але людзі дзеля чагосьці, усё ж, расшчэпілі атам. Хача ўжо талы ведалі, што гэта небяспечна. Такія ўжо мы па натуре. — Ты далёка не першы мастак, які прымдуаў сваю вяр'жліку міфалогію. Быў такі, напрыклад, Далі... Але ці не баішся ты, што праз нейкі час творчае шаленства стане камерцыйнай фішкай і элемантам поп-культуры? — Я не ведаю, ці зачоха чайны грыб трапляць у гэтую гісторыю. І не ўпэўнены, ці патрэбная яму наогул грошы. Але не выключаю. Усё ж такі, яму ўжо захацелася заняцца мастацтвам... — Ці няма небяспекі, што сапсуеце вы чайны грыб? Быў ён добрым, а стане... такім, як усё.

— Гэта вельмі свечасовае пытанне. Такія небяспека ёсць.

нік Вольга Рамнёва, якая спецыялізуецца на сайнс-арце, будзе мэтава скіроўваць да нас на рэзідэнцыю адабраных у Маскве мастакоў. Будзе таксама і шырокая адукацыйная праграма. Прыкладам, цягам маёй мінскай выставы прайшла надзвычай цікавая лекцыя вядомага беларускага біёлага Міхаіла Рудзевіча пад назвай "Грыбы: ворагі або сябры". Такі не вызначыўся ў выніку з адказам. Думаем яе паўтарыць. Чайнаму грыбу, пэўна, таксама будзе цікава даведацца пра суродзічаў. Пакуль ён гастрываў толькі па вялікіх гарадах — Нью-Ёрк, Масква, Мінск. Сельскае і лясное жыццё Камбуча зусім не ведае. Пэўна, чалавечы досвед яму цікавы. Хача і сам ён валодае тым досведам, які нам і не сніўся.

— А якая, усё ж, галоўная ідэя рэзідэнцыі? Як вы тлумачыце яе фундатару — "Белгазпрамбанку"?

— Пошукі шляхоў руху ад антрапацэнтрызму, які так дрэнна сябе працялае ў цывілізацыйным маштабе, да біяцэнтрызму. Але сам грыб хачеў бы праабіць адваротны шлях і пабыць у чалавечай скуры. Таму ён мне некаж сігналізаваў, што трэба стварыць антрапаморфную работу — і мы зробім ванну ў выглядзе чалавека, якую грыб пачне пакрыць сваёй лускай. Як падаецца, гэта наблізіць Камбуча да ягонай мэты — прынамсі, калі я правільна яе разумею. Цалкам магчыма, што ў яго ёсць і нейкая іншая мэта, утоёная. Што пад маркай усталявання кантакта з чалавекам ён шукае магчымасці, каб раптоўна нанесці ўдар.

— Ці няма тады страху ўзважана ва ўсю гэтую гісторыю?

— Яшчэ які! Але людзі дзеля чагосьці, усё ж, расшчэпілі атам. Хача ўжо талы ведалі, што гэта небяспечна. Такія ўжо мы па натуре.

— Ты далёка не першы мастак, які прымдуаў сваю вяр'жліку міфалогію. Быў такі, напрыклад, Далі... Але ці не баішся ты, што праз нейкі час творчае шаленства стане камерцыйнай фішкай і элемантам поп-культуры?

— Я не ведаю, ці зачоха чайны грыб трапляць у гэтую гісторыю. І не ўпэўнены, ці патрэбная яму наогул грошы. Але не выключаю. Усё ж такі, яму ўжо захацелася заняцца мастацтвам...

— Ці няма небяспекі, што сапсуеце вы чайны грыб? Быў ён добрым, а стане... такім, як усё.

— Гэта вельмі свечасовае пытанне. Такія небяспека ёсць.

— Гэта вельмі свечасовае пытанне. Такія небяспека ёсць.

Зрабіць спектакль па-за межамі рэпертуарных тэатраў — задача не з простых. Трэба сабраць каманду, знайсці пляцоўку, атрымаць гас-трэроўку на паказ, зрабіць рэкламу, прадаць білеты — не кожны за гэта возьмецца. Але менавіта незалежныя праекты заўжды прыцягваюць увагу публікі. Адзін з такіх магнітаў цяперашняга сезона, пра які ідзе пагалоска “Трэба глядзець!” — “Гэтамы” па нашумелай кнізе Андрэя Горвата “Радзіва “Прудок”, пастаўлены ўкраінскім рэжысёрам Стасам Жырковым з беларускімі артыстамі. Прадзюсар праекта Марына ДАШУК распавяла “К”, як рабіць спектаклі без тэатра і чаму ўсё часцей галоўнай лічбыца роля чалавека за кулісамі.

Вераніка МОЛАКАВА / Фота Максіма ШУМІЛІНА

ШТО РОБІЦЬ ТЭАТРАЛЬНЫ ПРАДЗЮСАР?

— Калі гадоў 15 таму я пачынала працаваць, увогуле не называла сябе прадзюсарам, бо да канца не разумела, што гэта значыць. Пра такое ж нідзе не распавядалі. Прадстаўлялася то дырэктарам, то менеджарам. Але цяпер лічу, што я менавіта прадзюсар — суаўтар праектаў, а не толькі выканаўца нейкіх асобных задач. Мне важна, з кім я працую, над чым і як, таму магу выбіраць. Хаця нават людзі тэатральныя ў мяне часта пытаюцца: “А што ты робіш?” І бывае рэальна складана падумаць.

Неяк чытала пра дадзенае, падчас якога тэатральныя прадзюсары каратка адказвалі, чым яны займаюцца. Варыянтаў назбіралася шмат: малюся, натхняю, кажу кампліменты, пішу лісты, ледзь на сцэну не выходжу, шукаю — грошы, матэрыял, каманду... Карацей, як прадзюсар ты робіш усё, што спатрэбіцца, каб праект (спектакль) з’явіўся і жыў далей. Я увогуле лічу, што самая складаная прафесія на свеце — гэта актёр. Мне падабаецца працаваць з артыстамі, вельмі люблю іх, для мяне гэта важныя людзі. А ў любой прафесіі галоўнае — любіць тое, што ты робіш. У маім выпадку — яшчэ і разумець спецыфіку.

ЧАМУ ЁН НЕАБХОДНЫ ТЭАТРУ?

— Гэта новая прафесія, але яна становіцца ўсё больш запатрабаванай у сучасным тэатры. У нас пакуль тэатр яшчэ рэпертуарны, дзе ёсць дырэктар і мастакі кіраўнік, ён жа рэжысёр. У такім разе працэнтаў 80 рэпертуару — пастаноўкі аднаго чалавека, а гэта значыць: адна і тая ж публіка, чаканні, аднастайная праца для актёраў... Таму большасць тэатраў паступова пераходзіць да іншай мадэлі кіравання, дзе ролю мастацкага кіраўніка выконвае прадзюсар — ён займаецца рэпертуарнай палітыкай, запрашае рэ-

ЯК АТРЫМАЦЬ АДПАВЕДНУЮ АДУКАЦЫЮ?

— Нягледзячы на запатрабаванасць, прадзюсарскае аддзяленне ёсць далёка не ў кожным універсітэце. Я скончыла наш Інстытут культуры ў 2004 годзе, атрымала дыплом культуролога. Але мне хацелася працаваць у тэатры. Я прыйшла ў Купалаўскі і сказала, што магу штосьці рабіць нават бясплатна. Там акурат рыхтаваў другі фестываль “Панарама”. На мяне, ка-

ёсць у базарных розных фестываляў, таму пастаянна атрымліваю запрашэнні. Пра беларускі тэатр не так шмат дзе ведаюць, трэба самому рухацца.

Ёсць некалькі прафесійных сетак, што аб’ядноўваюць тэатральных менеджараў і прадзюсараў — IETM, EEPAR. Ты рэгіструешся ў іх на сайце, плаціш унёсак — і трапляеш у вялікую міжнародную базу, дзе людзі могуць адшукаць твой кантакт і прапанаваць табе супрацоўніцтва. Гэтыя аб’яднанні право-

рабляла — напрыклад, як менеджар па продажах у газете “3 рук у рукі” ці ў McDonald’s. Цяпер мне ўжо не трэба так рабіць, бо я працую і зарабляю на тэатральных праектах. Але на гэта спатрэбілася амаль дзесяць гадоў. Адукацыя ж ніколі не заканчваецца. Цяпер я атрымала стыпендыю імя Кірккланда, якая дае магчымасць вучыцца два семестры ў любым універсітэце Варшавы — магу хадзіць у якія заўгодна навучальныя ўстановы, сама выбіраць сабе прафесараў, але ў фі-

Для пастаноўкі “Латэнтных мужчын” спатрэбіліся толькі лямпы, бялізна, пісуары — і ў выніку спектакль пасля паказаў у Беларусі паехаў па міжнародных фестывалях, артысты атрымлівалі ганарары. Гэта вельмі круты варыянт, калі ты не залежыш ні ад якіх спонсараў і справядч.

Грошы часам нават псууюць справу. Я працавала на праектах з вельмі вялікімі бюджэтамі, а спектакль, які атрымаўся ў выніку, ішоў усяго адзін раз. Таму што галоўнае — гэта людзі, іх энергія і ідэі. На “Гэтамы”, які цяпер паказваем у Мінску, мы таксама не патрацілі ні капейкі — гэта праект, які нібыта адбыўся сам сабою, пачаўшыся як воркшоп Міжнароднай тэатральнай акадэміі ў Мюнхене. Я ўбачыла фінальны паказ і падумала: “Гатовы спектакль. Гэта трэба паказаць у Беларусі”. Усе былі такія шчаслівыя пасля паказу, што хацелі працягнуць працу ўжо дома. У гэтым сэнсе я так сабе менеджар — не раблю ніякага бізнес-плану, проста трапляю ў нейкую плынь, падаюся ёй і плыву.

ЦІ МОЖНА ПРАЦАВАЦЬ ПРАДЗЮСАРАМ У БЕЛАРУСІ?

— Я працую і ў Варшаве, і ў Кіеве, і ў Мінску. Магу параўноўваць. У тэатральным жыцці Беларусі пакуль мала што адбываецца. Усе раз’яднаныя, хаця наадварот трэба разам трымацца! Вось тая ж Славакія, якую я ўжо згадвала — невялікая краіна, дзе доўгі час таксама нічога не адбывалася. І гадоў дзесяць таму яны прыдумалі сабе фестываль Kiosk. У апошнія выхадныя ліпеня ўсе тэатралы з’язджаюцца ў Жыліну, робіцца праграма спектакляў, але нават калі не ўдзельнічаеш, можаш ехаць — там вялікі палатачны гарадок. Кожную раніцу абмеркаванне — усе распавядаюць, хто дзе быў за год, куды можна паехаць, з кім пасупартаўнічаць... Прычым спектаклі бываюць абы-што, і ты можаш спакойна пра гэта сказаць, ніхто не пакрыўдзіцца. У гэтага сёння атрымалася, у таго не — дык што з таго? Заўтра ўсё зменіцца. Галоўнае — ідзе дыялог.

Я едзу на гэты фестываль зараджацца энергіяй. Вось каб у Беларусі сабраць так усіх разам! Так, у нас ёсць TEART, дзе можна ўбачыць зорак светнага маштабу. Але нам патрэбны яшчэ фестывалі, каб увольнай форме абмяркоўваць, што ў нас саміх адбываецца, куды мы рухаемся, што можна рабіць разам.

“Малюся, натхняю, кажу кампліменты”

нешне, дзіўна паглядзелі, але пагадзіліся: “Ну давай! У нас ёсць праект On-line — збіраюцца чатыры драматургі і рэжысёры, рыхтуюць эскізы. Шукай людзей”. А гэта ж яшчэ быў час, калі ўсё рабілася нейкімі тэлеграмамі-тэлефонамі. Я тады нічога не ведала і нічога не баялася — што мне і дапамагло.

Гэты праект даў мне добры старт — я атрымала досвед, а таксама шмат кантактаў з рэжысёрамі, актёрамі, драматургамі. Затым, каб стаць прадзюсарам, я шмат інвеставала ў сябе сама: ездзіла на шоўкейсы розных краін, бо перадусім фестываль — гэта новыя кантакты. З-за таго, што я ўжо шмат паездзіла, мае далзеныя

дзяць сустрэчы і дыскусіі ў розных краінах свету, выдаюць трэўэл-гранты на паездкі. Часам яны запрашаюць кудысьці самі і ўсё аплачваюць, а часам едзу на сустрэчы за свой кошт — бо гэта важна. Калі ёсць жаданне сур’ёзна займацца прадзюсарствам, трэба шмат ездзіць, каб ведаць, што адбываецца ў тэатральным свеце і знаёміцца з яго людзьмі. Звычайнага адпачынку летам у мяне няма — заўжды выбіраю нейкі фестываль, каб наведаць яго як гошць. Апошнія пяць гадоў гэта Славакія: лета, горы, людзі з усяго свету і крутыя спектаклі.

Спачатку я траціла на такія вандроўкі свае грошы, якія дзе толькі не за-

нале мушу напісаць работу. Вось і пішу пра тое, хто ж такі тэатральны прадзюсар.

КАМАНДА, ПЛЯЦОЎКА, ГРОШЫ — З ЧАГО ПАЧЫНАЦЬ ПРАЕКТ?

— Амаль на ўсе нашы спектаклі першапачаткова ў нас не было ні грошай, ні пляцоўкі — нічога. Але былі людзі і вялікае жаданне зрабіць штосьці. Калі, напрыклад, мы рабілі “Спектакль № 7”, з намі хацелі працаваць лепшыя беларускія артысты і ні ў каго нават не ўзнікала пытанне пра грошы. Потым Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі даў нам пляцоўку і мы гралі там з аншлагамі.

Велікоднае свята пераходзе ад няволі смерці да свабоды вечнага жыцця ўключае як набажэнства ў царкве ці касцёле з абавязковым асвячэннем пафарбаваных яек, пірагоў ды іншай ежы, так і разнастайныя традыцыйныя абрады. Многія з іх не толькі дасюль быгуюць у вёсках і мястэчках Беларусі, але і творча пераасэнсуюцца ды пераставаюцца работнікамі сферы культуры. Пра некаторыя з такіх сакавітых народных звычаяў мы сёння і нагадаем.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

МАЛЯВАНКІ, КРАШАНКІ, ПІСАНКІ...

Самым папулярным атрыбутам велікодных дзён, як вядома, з'яўляюцца фарбаваныя яйкі. Першапачаткова іх фарбавалі ў чырвоны колер ("крашанкі"), пазней — размалявалі рознымі ўзорамі ("пісанкі"). Здавалася б, каго з нас імі здзівіш? Але каб пераканацца ў адваротным, варта завітаць у Музей пісанкі, які створаны на Гродзеншчыне ў мястэчку Сапошкін на базе мясцовага культурна-турыстычнага цэнтру. Там можна не толькі пабачыць мноства расфарбаваных яек (агулам іх тут сабралі каля 1300), але і самім паспрабаваць засвоіць старадаўнюю тэхналогію пад кіраўніцтвам мясцовых майстроў.

Кажу гэта не з чужых слоў, а з веданнем справы, бо яшчэ гадоў сем таму разам з іншымі журналістамі "К" спрабаваў сябе ў гэтай нялёгкай справе, калі завітаў у Сапошкін падчас велападарожжа. Дадам, што ў Музеі пісанкі можна таксама ўбачыць і рарытэтную калекцыю паштовак да галоўнага хрысціянскага свята.

Традыцыя дэкаравання велікодных яек (пісанак, або, як кажуць мясцовыя жыхары, "маляванак" і "рысаванак") была ўнесена ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў як элемент нематэрыяльнай культуры спадчыны. Цяпер умяшчальства захапіла бадай усё паселішча: за распісам яек у пакоях Музея можна сустрэць як старых жанчын, так і малых дзяцка.

Але гэта яшчэ не ўсе цікавосткі Сапошкіна. У згладаным цэнтры можна таксама пазнаёміцца і з тэхнікай плыцення велікодных вербаў, якая стагоддзямі перадавалася з пакалення ў пакаленне менавіта ў гэтым куточку Беларусі. Гэтай традыцыі таксама нададзены статус НКК. Так што калі

Падчас велікодных святаў

Рэгіянальныя звычаі: суплёт самабытнасцяў

Так распачынаецца абрад "Стрылка" ў вёсцы Бездзеж Драгічынскага раёна.

вы не бывалі ў Сапошкіне, дык завітаць туды варта.

Асабліва на наступным тыдні — бо, па словах дырэктара Сапошкінскага культурна-турыстычнага цэнтру Ганны Галубубай, 4 мая ў паселішчы адбудзецца "Свята пісанкі".

— На гэты фест заўсёды завітаюць не толькі мясцовыя жыхары, але і замежныя турысты, што прыязджаюць на Аўгустоўскі канал, — кажа Ганна Чаславаўна. — Напрыклад, летас у нас было ажно 40 гасцей з Літвы. Колькі будзе сёлета — дакладна не скажу, але, мяркую, не менш, чым год ці два таму.

Падчас святочнага мерапрыемства ўсе ахвотныя змогуць пабываць на майстар-класах рамеснікаў, наведць выставу, прымеркаваную да Вялікадня, паўдзельнічаць у квэстах, разлічаных як на дарослых, так і на дзяцей, а таксама паслухаць выступленні аматарскіх артыстаў і калектываў з розных устаноў культуры Гродзенскага раёна. Так што, як бачым, спрадвечныя традыцыі і абрады ў Сапошкіне не толькі жывуць, але і развіваюцца, набываючы новыя адметныя формы.

ВАЛАКАЛЬНІКІ, РАЛЭШНІКІ, ЖАЧКІ...

Яшчэ адна прыкмета Вялікадня ў Беларусі — валачобніцтва. Гуртамі ў восем — дзесяць чалавек вясцоўцы хадзілі па хатах на чале з "пачынальнікам". Апошні меў самую адказную мі-

сію — ён ведаў на памяць валачобную песню, якая магла ўтрымліваць да 150 радкоў. Астатнія — "падхватнічкі" — падхоплівалі агульнавядомы рэфрэн.

У гурце абавязкова былі музыкі. Гаспадары шчодраладорвалі валачобнікаў частункамі. Да слова будзе сказаць, што ў сусветнай традыцыйнай культуры валачобныя песні захаваліся і зафіксаваны толькі ў беларускай.

Дарэчы, як свярджася даследчык народнай культуры Гродзеншчыны Ірына Чарнякевіч, на Вялікідзень у некаторых вёсках гурт валачобнікаў (іх маглі называць "валакальнікі", "галакальнікі", "ралешнікі") першапачаткова складалася толькі з мужчын. Пазней, ужо ў нашы часы, з'явіліся і змяшаныя гурты.

А ў некаторых мясцовасцях Брэстчыны і той жа Гродзеншчыны на Вялікідзень двары абыходзіць дзеці. Іх завуць "жакамі" ці "жачкамі". У адных вёсках яны спяваюць, у іншых — дэкламуюць вершы. За гэта дзяцей частуюць салодкімі прысмакамі.

"КАМЕННАЯ ДЗЯЎЧЫНКА" І "СТРЫЛКА"

Яшчэ адна апырочная велікодная традыцыя захоўваецца ў вёсцы Данілевічы, што на самым усходзім раёне. Яе жыхары — а іх тут сёння ўжо меней за сотню — называюць каменны крыж, які знаходзіцца на

краі вёскі, абярагам ад усіх бед і няшчасцяў. І лічаць сваім абавязкам задобрыць "каменную дзяўчынку": дглядаюць за каменем, прыносяць да яго ежу, моляцца побач.

Штогод напярэдадні Вялікадня мясцовыя жыхары збіраюцца каля каменя, здымаюць з яго леташняе "ўбранне" і спальваюць яго за агароджай. А ўжо ў дзень свята да крыжа прыходзяць усе жыхары Данілавічаў, прыбіраюць "каменную дзяўчынку" ў фартушкі, прыносяць фарбаваныя яйкі, кулічы. Абрад суправалдаецца велікоднымі спевамі і карагодамі мясцовых захавальніц традыцый.

— Так запланавана зрабіць і сёлета, — распавяла "К" загадчыца аддзела культурына-дасугавай дзейнасці Лельчыцкага раённага цэнтру культуры і народнай творчасці Святлана Біркоўская. — Ужо сёння, 27 красавіка, калектыву вясковых жанчын на чале з былой загадчыцай Данілевіцкага

клуба Аленай Міронаўнай Карась пойдучь спальваць тэтыя старыя рушнікі і хустаткі, якімі была абгорнута "каменная дзяўчынка". А ў нядзелю яны зноў скіруюцца да каменнага крыжа, каб прынесці туды пасхальную ежу і па-святочнаму яго ўпрыгожыць.

Па словах Святланы Біркоўскай, падчас велікодных святаў у Данілевічы завітае мноства гасцей з усіх куточкаў Беларусі і нават замежжа. Так што гэты старадаўні абрад і сёння выклікае цікавасць турыстаў, ператварючы на некалькі дзён ціхую палескую вёску ў ажыўленае — як быццам у былыя часы — паселішча. Да таго ж, як кажа суразмоўца, вельмі часта ў Данілевічы прыязджаюць не толькі ў святочныя, але і ў будзённыя дні — каб папрасіць "каменную дзевачку" выканаць іхнія просьбы.

А яшчэ ў адным месцы на Палессі — у вёсцы Бездзеж Драгічынскага раёна — здаўна ладзяць велікодны абрад пад назвай

"Стрылка". Як кажа дырэктар музея "Бездзежскі фартушок" Марыя Астаповіч, існуе ён як мінімум з 1784 года — з часу пабудовы мясцовай царквы ў імя Святой Тройцы.

Менавіта каля царквы, на вясковай плошчы — або, як кажуць палешукі, "місты", — пасля "Нэшпора" (так па-мясцоваму называюць царкоўнае богаслужэнне а 3-й гадзіне дня) і хрэснага ходу да новай царквы Нараджэння Хрыстовага, распачынаецца "Стрылка". "Завалатар", функцыю якога некалькі гадоў запар выконвае адзін і той жа чалавек, або самыя старэйшыя і паважаныя жыхаркі вёскі, пачынае заводзіць карагод. Уздзельнічаюць у ім дзяўчаты і жанчыны, а маленькія дзяўчаты выконваюць ролю "зрынтак". Менавіта так называюць тры групкі дзяцей, якія сімвалізуюць будучы ўраджай.

Групак тры, бо яны ў нейкім сэнсе атасямялюцца з трыма парамі года — вясной, летам і восенню, з тым працяглым часам, які неабходны, каб зрынтакі, кінутыя ў зямлю, выраслі і ператварыліся ва ўраджай. Нібыта абаронцамі таго "кволага" насення выступаюць старэйшыя ўдзельнікі, якія, злучыўшы рукі, рухаюцца за "завадатарам" вакол коўпак дзяцей, утвараючы спецасаблівы знак бясконачасі і адначасова спяваючы адмысловую песню.

— Нібыта стрэлка гадзінніка, што ныспынна адмервае час, сімвалізуючы ход жыцця, імкліва бяжыць карагод, — кажа Марыя Астаповіч. — Напэўна, асіюль і такая назва абраду, якая сведчыць пра існаванне нябачнай сувязі з продкамі.

Самабытная "Стрылка" яшчэ ў 2013 годзе была ўнесена ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў. Так што ў Бездзежы да сёння беражліва захоўваюць абрад, аналагаў якому няма ў Беларусі. Паназіраць за ім збіраюцца на Вялікідзень не толькі мясцовыя жыхары, але і госці з суседніх вёсак і нават іншых рэгіёнаў. Летас, па словах Марыі Астаповіч, да іх у Бездзеж прыехала каля 500 чалавек. Цікава, колькі гасцей завітае на "Стрылку" сёлета?

Упрыгожаны каменны крыж у вёсцы Данілевічы Лельчыцкага раёна.

Веснавы перыяд у традыцыйнай культуры беларусаў звязаны з услаўненнем сонечнага свяціла, ад якога залежаў будучы ўраджай і ў выніку само жыццё чалавека. Сонца — галоўнае бовства многіх народаў Зямлі, а на нашых землях яго шанаванне вядомае яшчэ з перыяду неаліту. Сучасная дамавая разьба Гомельшчыны ды і іншых рэгіёнаў Беларусі дагэтуль утрымлівае саларных знакі, а таксама знакі маланкі або перуновых стрэл, якія служылі абярэгамі. Багата сонечных знакаў у арнаментах тканых вырабаў, карунках і вышыўцы. Некалі такія сімвалы складалі аснову светаўяўлення чалавека, якое адлюстроўвалася ў абрадах. Найбольш — у веснавай карагоднай традыцыі.

Фота Альфрэда МІКУСА

Стрэлны абрад “Сула” ў Гомельскім раёне.

“Дзе карагод ходзіць, там жыта родзіць”

У ПАМЯЦЬ ПРА ТУРА

За словам “карагод” замацаваўся дзеяслоў “вадзіць”. Адбылося гэта, пэўна, ужо тады, калі забылася яго паходжанне — бо яно само змяшчае ў сабе гэты дзеяслоў. Абрад у вёсцы Пагост Жыткавіцкага раёна, які называецца “Карагод” і адбываецца 6 мая, выразна выяўляе этымалогію гэтага слова. Яно складаецца з дзвюх асноў: “карв” (бык) і “вадзіць” (адзін з дыялектных варыянтаў так і гучыць — “каравол”).

Прычым тут бык? Справа ў тым, што жыхары Тураўшчыны некалі асабліва шанавалі тура — ён фігуруе ў многіх народных паданнях. Дарчы, ад гэтай жывёлы — праўда, ужо прыручанай — паходзяць усе еўрапейскія каровы.

Хутчэй за ўсё, менавіта прыручаная тура ўрачыста выводзілі на Юр’я падчас першага выгану кароў. А самі рагулькі становіліся ўдзельніцамі розных абярэгавых дзеянняў: іх выганялі з хліва асвечанай верабкай праз яйка на парозе або шпэ з замком, кіалі на парог ніты ад кроснаў і іншыя рэчы, кармілі хрэшчэчкам (выпечаным на Серадапосце печывам у выглядзе крыжы, прамаўлялі малітвы і замовы.

Культ тура быў замацаваны на Тураўшчыне і ў “рагатых” галаўных уборах жанчын (іх апісала мастацтвазнаўца Марыя Віннікава), і ў аздабленні абрадавага абшчыннага хлеба, з якім некалі жыхары гэтай мясцовасці выходзілі ў поле, дзе пасеянна азімае жьга ці пшаніца, і вадзілі там карагоды. А па вяртанні абыходзілі ўсё сваё сяло і калі кожнага падворка ладзілі кругавыя карагоды — бо “дзе карагод ходзіць, там жыта родзіць”.

Абрадавы бохан хлеба ўпрыгожваецца ў Пагосце трыма галінкамі плодовага дрэва, якое расціла ў гэтую пару, і кожная ма па тры адгалінаванні (рапцэ), усяго іх дзевяць. Яны сімвалізуюць дзевяць месяцаў цэльнасці каровы і цяжарнасці жанчыны.

Карагод вадзіць ды ўраджаю ў полі, плоднасці свойскай жывёлы і чалавека. Раней дзяўчаты, якія дасягнулі палавой спеласці, далучаліся ў гэты дзень да жаночай супольнасці, каб навучыцца ўсяму, што неабходна да самастойнага жыцця. І менавіта з гэтага дня пачыналі насіць фартухі — сімвал жанчыны.

У гэтым абрадзе хлопцы на граблях нясуць у поле зялёны фартух, а з поля чырвоны. Граблі замянілі крыжавіну, бо ўлады ў час ваяўнічага атэізму заадно забаранялі і народныя абрады, нават арыштоўвалі і адпраўлялі ў Сібір жанчын, якія вадзілі дзяўчат у поле. Пра гэта яшчэ памятаюць на Тураўшчыне.

Цяпер у карагод становіцца нават маленкія дзяўчынкі, бо вёска абязлюдзела, і дзяцей з кожным годам становіцца ўсё меней. Удзячныя гаспадары выносяць удзельнікам абраду пачастункі, сярод якіх асноўныя — гэта пірог і яйкі парным лікам, каб дзяўчынкі знайшлі сабе пару і прадоўжылі род. Завяршаецца абрад у цэнтры сяла ваджэннем гульнівага карагодаў “Бабуся”, “Дрэма”, “Камарык”, “Проса”, “Рэпка”, “Селязень” і іншых.

Раней такі абрад спраўлялі на Юр’я ў кожнай вёсцы вакол Турава, цяпер жа ў жывой традыцыі ён захавуецца толькі ў Пагосце. “Карагод” першым у нашай краіне атрымаў статус нематэрыяльнай культурнай каштоўнасці, а летас быў паддзены на разгляд Міжнароднага камітэта UNESCO на ўключэнне ў спіс сусветнай спадчыны — які элемент, які паграбаве тэрмінавай аховы. Магчыма, у лістападзе беларускі сегмент прастыжанага спісу пабалее на адну пазіцыю.

“ЯК ПУШЧУ СТРАЛУ...”

Карагоды або танкі могуць мець лінейную форму (калі ўдзельніцы выстройваюцца ў адну лінію), кругавую (калі рухаюцца то ў адзін бок — “па сонцы”, то ў другі, што можа азначаць

Фота Алега БЕЛІНІЧУК

Гульнівае карагод “А я по лугу” або “Камарык”. Вёска Пагост Жыткавіцкага раёна.

“гульніво” сонца), у выглядзе змейкі (што імітуе маланку), “сценка на сценку” (як у агульнавядомым карагодзе “Проса”, дзе такі рух азначае старажытныя спосабы апрацоўкі поля).

У Веткаўскім і Чачэрскім раёнах, дзе на Ушэсце бытуе абрад Ваджэнне і пахаванне стралы, жанчыны біруцца пад рукі і, перагараліваючы вуліцу ўпоперак, ідуць ды спяваюць “Як пушчу стралу дай уздоўж сяла...” Паколькі з гэтай песні пачынаюць, то і ўвесь абрад называецца “Страла”. На раскрэсах (перакрыжаваных дарог) яны вадзяць карагоды (танкі на мясцовай гаворцы), і такім чынам рухаюцца шэрагамі да цэнтра сяла, дзе зліваюцца ў вялікі танкі — кругавая і змейкай, з удзелам дзяцей, якія сімвалізуюць зерне, пасаджанае ўвосень

У нейкі момант спявачкі змаўкаюць, спыняюцца, і раптам нехта крычыць: “Чыя каша падгарэла?” Бягуць да кучак дзяцей, вакол якіх толькі што вадзілі танок, і пацікаюцца іх утары: каб такім жа высокім вырасла жыта. Пасля гэтага крокаць у поле, дзе зноў вадзяць танкі, а затым бягуць у жыта і качаюцца там, зрываюць

чыны качаюцца па зямлі, імітуючы промні сонца.

На Пасожыкі здуна існуе былічка: з Вялікадня да Ушэсця Бог ходзіць па зямлі, а на Ушэсце адпраўляецца на неба. Нават кажуць: “Мы Бога ў ланці абуваем і на неба адпраўляем. Пяком на Ушэсце “богавы ануны” — блінчыкі з крухмалу”.

“ЯК ШЛА СУЛА ДАЙ УЗДОЎЖ СЯЛА...”

Традыцыя вадзіць стралу пачынаючы ажно з Вялікадня ў Веткаўскім раёне знікла. Але ў 2007 годзе ў вёсках Гадзічавы і Маркавічы Гомельскага раёна мясцовы жыхар Рыгор Басаў аднавіў стрэлны абрад, які ў гэтым рэгі-

Галінкі плодовага дрэва, якімі ўпрыгожваюць абрадавы хлеб.

па дзевяць каласкоў. Магічная лічба, зноў жа, звязаная з плоднасцю.

Гэта варыянт абраду ў вёсцы Казакіца Балсуны Веткаўскага раёна, які мае статус элемента нематэрыяльнай культурнай каштоўнасці. З-за чарнобыльскай аварыі насельніцтва гэтай вёскі катастрофічна зменшылася. Цяпер жывую традыцыю падтрымліваюць жыхары вёскі Стаўбун, якія рыхтуюць дакументы на наданне статусу каштоўнасці іх абраду.

Існуюць у Веткаўскім раёне і іншыя варыянты абраду — “Колік віць” у вёсцы Прысно, страла ў выглядзе ўпрыгожанага дрэўца пад назвай “ёлка” ў Шарэціне. А ў Валосавічах Чачэрскага раёна захавалася архаічнае дзеянне каля поля: расплываецца вогнішча, і вакол яго жан-

ёне мае рэгіянальную назву “Сула”, і спраўляюць яго на другі дзень Вялікадня. Тэкст песні, з якой ён пачынаецца, аналагічны “Страле”, але сюжэт яе больш разгорнуты: “Як ішла сула дай уздоўж сяла, Ой, і я вельо, дай уздоўж сяла. І устрэла яна добра моладца”. На скрываваннях дарог вадзяць гульнівае крывяе танкі: “Чарнабрывы каралёк, нажалуйце ў гарадок...” Сёлета абрад атрымаў статус НКК. І што важна, захоўваюць яго пераважна вучні мясцовай школы і моладзь пад кіраўніцтвам некалькіх носьбітаў традыцыі.

“ТЫ ЛЫТЫ, ЛЫТЫ, СТРЫЛКА...”

У аграгарадку Бездзеж Драгічынскага раёна, які славіцца сваімі фартухамі, пашпэты з тонкага, бы марля, палатна, захавуецца абрад

“Стрылка”, які спраўляюць на першы дзень Вялікадня. Людзі вадзяць карагод у выглядзе змейкі, які на мясцовай гаворцы называецца “стрылка”. Спявачкі рухаюцца вельмі павольна: “Ты лыты, лыты, стрылка, по горам, по дольнам, да нывы, нывы, стрылка, да дывоцкую красу...” Пасля гэтага пачынаюцца гульні з вялікоднымі яйкамі пад веснавыя песні.

Песенна-харэграфічны комплекс “Праводны тыдзень” (на мясцовай гаворцы — “Проводна нэдлія”) раней святкавалася ў многіх вёсках заходняга Палесся, аднак у жывой традыцыі абрад захавуецца толькі ў Пінкавічах Пінскага раёна. Танкі пачынаюць вадзіць у першы дзень Вялікадня, затым такія ж дзея паўтараюцца праз тыдзень у форме ваджэння на скрываваннях гульнівага карагодаў. А ўвечары ў панядзелак традыцыя завяршаецца абрадам Праводзін зымы: да Вялікадня веснавыя песні там не спяваюць і не вадзяць танкі. Паколькі на мясцовай гаворцы назва тыдня і сёмага дня тыдня абазначаецца адным словам “нэдлія”, то і нядзеля праз тыдзень пасля Вялікадня, і ўвесь тыдзень, на працягу якога раней адбывалася ваджэнне танкоў, называецца “Проводна нэдлія”.

Танкоў тут шмат, і яны разнастайныя: “Траўка-мураўка” вадзіць у два кругі — дарослы і дзіцячы ў сярэдзіне. “Скач горобэйко дай по юлоньцы” — гульнівае карагод з “верабейкам” у крузе, “Тарасова жона” — свеса-саблівая жартоўная замалёўка сялянскага побыту, дзе круг выконвае ролу сцэны. Нават старажытны кананічна-дыялогавы карагод “Проса”, які ў асноўным вядомы сваёй хараграфічнай формай “сценка на сценку”, у Пінкавічах таксама мае кругавую форму. Танок-гульня “Пойдэмо в ялес” дэманструе дзяленне аднаго круга на два — яўная імітацыя гульні сонца, якую звычайна назіраюць у Пінкавічах і паўсюдна ў Беларусі на Вялікідзень.

Павадзіўшы карагоды, людзі бягуць да ракі, рвуць па дарозе сімвалы “путы зымы” (ніткі, вярвоўкі, драгі і іншыя перашкоды). Прагнаўшы зіму за раку, вяртаюцца ў вёску, спяваючы траецкія куставыя песні. І спяваюць іх да Тройцы — а гэта ўжо лета.

Абрад у Пінкавічах прэтэндуе на наданне яму статусу НКК. Што яшчэ каштоўна, кожная яго ўдзельніца мае старажытны галаўны ўбор з тонкага, як марля, лынянога палатна — наметку. З такога ж палатна і бездзежскія фартухі. Лічынца, што ткаць такое палатно мясцовых майстроў навучылі італьянскія ткачы, прывезеныя ў XVI стагоддзі каралевай Бонай, якая валодала гэтымі землямі.

Рэгіяна ГІМЗОВІЧ, грамадскі актывіст у галіне нематэрыяльнай культурнай спадчыны.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.
Экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.";
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.";
■ "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.". **Выставы:**
■ Выстава твораў Народна-га мастака Беларусі Васіля Шаранговіча "Гартаю старонкі памяці" (да 80-годдзя з дня нараджэння) — да 28 красавіка.
■ Выстава Уладзіміра Тоўскага "Тэрыторыя партрэта. Блізкі погляд" — да 28 красавіка.
■ Выстава "Браты Ткачовы. Пачатак шляху" — да 28 красавіка.
■ Выстава "Два светлы рускага іканапісу. Помнікі XVII стагоддзя са збору Музея рускай іконы (Масква)" — да 21 чэрвеня.
■ Персанальная выстава Тамары Курчанькай "Скаванае полымя. Скульптура-рэльеф-жывапіс-графіка ў гліне" — да 12 мая.
■ Міжнародны выставачны праект "Сальвадор Далі" — да 30 чэрвеня.
■ Выстава "Анаста Дам'е і не толькі..." (з прыватнай калекцыі Надзвычайна-га і Паўнамоцнага Пасла Федэрацыйнай Рэспублікі Германія ў Рэспубліцы Беларусь Пётра Дятмара і яго жонкі Ількі Дятмар) — да 28 красавіка.
■ Выстава пейзажнай графікі Іагана Людвіга Блойлера "Падарожжа па Рэйне" — з 2 мая да 8 ліпеня.
■ Інклізійны арт-праект "І адчуваючы, бачыць..." — да 1 мая.

Філіялы музея МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧА. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВОЙ ХІМ. СТ."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенціны Ваньковіча".
■ "Сядзібы партрэт XVII — сяр. XIX стст.". **Выстава "Вобразы эпохі ў творах Чэслава і Станіслава Манюшкаў"** — з 2 мая па 10 ліпеня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтве пясоў альбо саломляццены (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
■ 29 красавіка — "Лебядзінае возера" (балет у 3-х дзеях) П. Чайкоўскага. Дырыжор — Вячаслаў Чарнуха-Воліч.
■ 29 — Канцэрт "Яго Вялікасьце рамана". Камерная зала імя Л.П.Александроўскай. Пачатак у 19.30.
■ 30 — "Карман" (опера ў 3-х дзеях) Ж.Біза.

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

магазіны "Белсаюздрук"
Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".
Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".
Проспект Незалежнасці, 44.
Вуліца Валадарскага, 16.

кіёскі "Белсаюздрук"
ст.м. "Няміга", вул. М. Багдановіча.
Проспект Пераможаў, 5.
Вуліца Рабкораўская, 17.
Проспект Незалежнасці, 68, В.
Вуліца Лабанка, 2.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ПСТАЯННЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.
Экспазіцыі:
■ Абноўленая экспазіцыя "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ Бестарынная акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.

■ Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіча VKL3D.
■ Акцыя "Воляне пляніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
Выставы:
■ Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці".
■ Выстава "Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля".
■ "1919: Беларуская рэспубліка" (да 100-годдзя абвешчання БССР і 95-годдзя абвешчання беларусізацыі) — да 12 мая.
■ Выстава работ скульптара Андрэя Сагалова Steel, Wood & Bone — з 1 да 14 мая.
■ Выстава касцюмаў Аляксандра Васільева "Запрашэнне на бал" — да 30 мая.

Філіялы музея ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ Абноўленая экспазіцыя "Гісторыя сацыял-дэмакратычнага руху канца XIX — пачатку XX стст.". **Навукова-папулярная выстава "Таямнічы свет пад мікраскопам"** — да 7 ліпеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАУНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 11.
■ Пастаянная экспазіцыя "Сучасная гісторыя Рэспублікі Беларусь: 1991 — 2017 гг.". **МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 06 33.
Экспазіцыі:
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
■ Атракцён "Стужачны лабірынт".
■ Атракцён "Лазеры квест".
г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.
■ Выстава "Жывыя п'явучыя

МУЗЕЙ ПІСТОРЫ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях";
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."; "Беларуская музычная культура XX ст."; "Тэатральная культура Беларусі XX ст.". **ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА**
г. Мінск, вул. Стравіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Robo Art" (футурыстычныя мадэлі робатаў, зброі, аўтаматбілу і касмічнай тэхнікі) — з 28 красавіка да 28 чэрвеня.
Майстар-класы:
■ Музейныя заняткі "Тэатральная лялька" для дзяцей 5+.
■ Інтэрактыўныя музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ПІСТОРЫ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Сьвярдлова, 4. Тэл.: 327 10 75.
■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя беларускага кінематографа".
■ Выстава фотамастака Уладзіміра Жыгунова "У кадры і за кадрам" — да 28 красавіка.
■ Выстава маладой беларускай фатаграфіі "2x2" (аўтары першай часткі праекта — Алена Ярашэвіч і Рыта Новакава) — з 3 мая да 2 чэрвеня.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ПІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сяр. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Часовая экспазіцыя "Аляксандр Пятэрскі як сімвал супраціўлення фашызму" — да 13 мая.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выставачны праект мастака Ігара Гардзіёнка і скульптара Сяргея Аганавы "На адным полі

дырыжор" — Андрэй Галанаў.
■ 2 мая — Вечар класічнага балета ("Шапэніяна", "Цені"). Дырыжоры — Алег Лясун, Мікалай Калядка.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКІ ДРАМАТУРГІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 154 04 44.
■ 27 красавіка — "Бетон" (візуальная пазыя) Яўгена Карняга. Пачатак а 18-й.
■ 30 — "Беларусь. Дыдактыка" (праект з удзелам

народаў артысты Рэспублікі Беларусь Тацяны Мархель).
■ 2 мая — "Дзед" (трагікамедыя) В.Паніна.
■ 3 — "Адамавы жарты" (камедыя) С.Навуменка.
■ 4 — "Залатое срэбра" (інтэрактыўная казка) С.Навуменка. Пачатак аб 11-й.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 27 красавіка — "Жыў-быў Заяц" (казка ў 2-х дзеях) М.Шувалова. Пачатак аб 11-й.

ваяры" — да 19 мая.
■ Выстава сучаснага ўкраінскага майстра Дар'і Алешкінай "Куфэрак выцінанак" — да 1 чэрвеня.
■ Гістарычны квест "Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў". Па папярэдніх заяўках.
Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці
Вул. Гейсіка, 1.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Персанальная выстава Аляксандра Харашуна "Край мой Палессе" — да 31 мая.
Ратуша
Вул. Савецкая, 3.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Квест "Выходкі старога захавальніка". Па папярэдніх заяўках.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Тэатрылізавааная экскурсія "Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі".
■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У гошці да Пана Каханку".
■ Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі "Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Дэгустацыя".
■ Тэматычная экскурсія з элементамі квеста для дваіх "Інтрыгі Купідона".
■ Музейныя камунікацыйныя праграмы: "Табе, нашчадак, у добры дар...", "Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак", "Капрызы моды ракако".
■ Квест "Белы слон".
■ Дзіцячая тэатрылізавааная экскурсія "Чароўная гісторыя ў Мірскім замку".
■ Правадзненне вясельных цырымоній, святкаванне гадавын гадавын вяселья.
■ Музейная фотопляцоўка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.
■ Экспазіцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Экспазіцыя "Склен" на сядзібе Якуба Коласа.
■ Часовая экспазіцыя "Душою і сэрцам я з вамі, героі..." — з 3 мая.
■ Часовая экспазіцыя "Легенды сонечнага каменя" — да 5 чэрвеня.
■ Часовая экспазіцыя "І светам Божым вее ўсюды..." — да 16 мая.
■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатрылізавааная прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
■ Музейныя майстар-класы і заняткі.
■ Мультымедыійны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
■ Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".
■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квест-гульні "Таямніцы дома Песняра".
Акцыі:
■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музей).
■ Вішэаанне ад музея, фотасесія "У дзень вяселья — у музей!"

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска
ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШАМАЯЛ'ЕВА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
■ Адноўленая экспазіцыя "Адкрыццё жывапісу" (візуальная ртраспектыва творчасці народнага мастака Беларусі Леаніда Шамаляева).
■ Выстава мастацкага тэкстылю Хрысціны Высоцкай "Паларойды" — да 26 мая.
■ Выставачны праект з цыкла "Асабістыя гісторыі" "Мінская прапіска. Частка 1. Нарры New Minsk".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.
■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаліну Савіцкаму.
■ "Мінск губернска. Шляхецкі побыт".
■ Мастацкі праект латвійскай мастачкі Анцы Грыцманэ "Сакральная абстракцыя" — да 28 красавіка.
■ Выстава "Еўрапейскія баявыя ўмельствы".
Ад кузні Вулкана да ўмельстваў Марса — з 1 мая да 15 верасня.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.
Выставачныя праекты:
■ "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".
■ "Мінск сярод сяброў. Гарады-пабрацімы сталіцы Беларусі".
■ "Археалагічныя артэфакты ў XII — XIX стст.". **ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"**
г. Мінск, вул. Кір'ылы і Мядодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.
■ "Сані + вазок; каляска + брычка; карэта + вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту хіжароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Віртуальная гульні "Карэтны майстар".

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8-2.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМЯШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ ў ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА" звяртайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.
Экспазіцыя:
■ "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МЬСТА"
г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30.
■ Выставачны праект чэшскага дызайнера "Павел Ногэ — плакат" — да 28 красавіка.
■ Выстава работ кафедры дэкаратывна-прыкладнага мастацтва і касцюма БДАМ "Інтэр'еранцыя" — з 2 да 26 мая.

НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА-КРАЯЗНАЧУЧЫ МУЗЕЙ
г. Навагрудак, вул. Гродзенская, 2. Тэл. (8-01597) 2 43 40.
■ Пастаянная экспазіцыя: "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
г. Навагрудак, вул. Мінская, 64-66.
■ Экспазіцыя: "Музей яўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА ў НАВАГРУДКУ
г. Навагрудак, вул. Леніна, 1. Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).
■ Пастаянная экспазіцыя: "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".
■ Пастаянныя выставы: "Свято кухні Міцкевічаў", "Малюкі сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і народы".

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.
■ Выстава жывапісу "Іншыя берагі" — да 29 красавіка.
■ Выстава "Край бацькоў і будучыні" — да 29 красавіка.
■ Выстава жывапісу Гунэфы Мацюшонкавай "Суб'ектыўнае ў аб'ектыўнае" — з 29 красавіка да 15 мая.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА
г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс: 290 60 10.
■ Выстава керамікі "Арт-Жылье 15 гадоў існавання".
■ Выстава твораў Алены Лось "Этнаграфія".
■ Выстава жывапісу Уладзіміра Казакова "Поле паміцці".
■ Юбілейная выстава акаварэлі Святланы Урублеўскай.
■ Выстава твораў Алеся Фалея.
Усе выставы працуюць да 5 мая.